

“Dünyanın diğer yarısında ay ışığını gördükten sonra ben eski ben değilim.”

Mary Anne Radmacher

MOSKOVA GEZİ REHBERİ;

1147 yılında Yuri Dolgorukiy isimli kral tarafından kurulan ve sırasıyla Moskova Knezliği, Rus Çarlığı, Rusya İmparatorluğu, Sovyet Rusya, SSCB ve günümüzde ise Rusya Federasyonu'nun başkenti olan Moskova, altın çağını Romanovlar zamanında yaşamış. 1500'lü yıllarda yönetime gelen Romanovlar birçok kez yıkıma uğrayan sarayları ve evleri tamirden geçirerek şehir dışına Çarların özellikle yaz aylarında istirahat edebilecekleri yeni saraylar inşa etmiş. 2. Romanov Aleksey Mihaloviç'in oğlu, Rusya'yı 7 Mayıs 1682'den 8 Şubat 1725'teki ölümüne kadar yöneten Rus Çarı olan Deli Petro; yıllarca dini merkez olarak hizmet veren Kremlin'i din merkezi olma durumundan çıkarmış ve buraya yeni kuleler ile hisarlar inşa ettirmiş. 1812 yılında Napolyon şehri kuşatmış, Napolyon'a karşı galip gelemeyeceklerini anlayan Moskovalılar ise şehri komple ateşe verip terk etmişler, bu yüzden Napolyon sadece dev bir enkazı teslim almış. 1918'de de Sovyetler tarafından başkent ilan edilen Moskova, yaşadığı büyük dönüşüm ile monarşinin izlerini silmiş ve sosyalizme geçiş yapmış. Bu dönemde bir tarafta gökdelenler, rezidanslar, villalar, malikaneler, çiftlik evleri vs. yapılırken, bir tarafta ise Kommunka adı verilen yöntemle bir daireye iki aile yerleştirilmiş. 1812'de olduğu gibi 1941 yılında da Moskova kuşatılmış ancak ne şehir terkedilmiş ne yakılmış ne de teslim olunmuş.

Ülkenin en kalabalık şehri olan Moskova, şehir merkezinde yaklaşık 12 milyon nüfusa sahip. Banliyöler de eklendiğinde 18 milyona yaklaşan bir nüfusa ev sahipliği yapıyor. Doğu Avrupa'nın önemli bir politik, ekonomik, kültürel ve bilim merkezi olarak kabul ediliyor. Topraklarının tamamı Avrupa'da yer alan en büyük şehir olma unvanına sahip ayrıca İstanbul'un ardından Avrupa'nın 2. en büyük şehri konumunda. Dünyanın en pahalı şehirlerinden birisi olan ve aynı zamanda dünyanın sayılı büyük kentsel ekonomisine sahip olan Moskova, “Global şehir” kabul ediliyor. Turizm konusunda dünya çapında en hızlı büyüyen şehirler arasında gösteriliyor. Avrupa'nın en uzun tek başına duran yapısı olan Ostankino Kulesi'ne, yine Avrupa'nın en yüksek gökdeleni unvanına sahip Federation Tower'a ev sahipliği yapıyor. Kapladığı alanın %40'ını ormanlar ve yeşil alanların oluşturması, Moskova'yı dünyanın en yeşil şehirlerinden biri yapıyor. Rus kültürünün merkezi konumunda ve içerisinde barındırdığı birçok müze, tiyatro ve akademik kurumlardan dolayı sayısız bilim adamı ve sanatçıya ev sahipliği yapıyor. Rusya Hükümeti'nin merkezi ve günümüzde Rusya Devlet Başkanı'nın çalışma yeri olan, başlangıçta Orta Çağ kalesi olarak inşa edilen Moskova Kremlin'i de yine şehirdeki önemli yapılardan birisi. Toplamda 5 uluslararası havaalanı, 9 demiryolu istasyonu, nehir limanları, sayısız tramvay, monorail sistemi ve en önemlisi dünyanın en eski ve en derin yer altı hızlı taşıma sistemine sahip olan Moskova Metrosu, metropolün yaşamında önemli bir yere sahip. Moskova Metrosu zengin mimarisi ve 200'e yakın istasyonu ile şehrin simgesel noktalarından biri haline gelmiş durumda. Moskova'da 79 milyarder yaşıyor ve bu sayı diğer dünya şehirlerden fazla, bu da Moskova'ya en çok milyarderin yaşadığı şehir unvanını getirmiş. Nehir yoluyla Karadeniz, Baltık Denizi, Beyaz Deniz, Azak Denizi ve Hazar Gölü'ne ulaşabileceğiniz Moskova aynı zamanda Orta Asya ülkeleri ile Avrupa arasında da bir köprü konumunda.

ULAŞIM: Türkiye'den Moskova'ya ulaşmak için en kolay yöntem havayolu kullanmak. İstanbul Havalimanı ve Sabiha Gökçen Havalimanı'ndan; Türk Hava Yolları, Pegasus Havayolları, Hahn Air, Ural Airlines, Pobeda ve Aeroflot Airlines firmalarının direkt seferleri mevcut. Uçuş süresi ise yaklaşık 3 saat. Bilet fiyatları aktarmasız tek yön 500-600 Türk Lirası civarında. Eğer Ukrayna, Belarus veya diğer Rusya şehirlerinden uçakla gidecekseniz, uygun fiyata direkt uçuş bulabilmeniz mümkün. Örneğin ben Belarus'un başkenti Minsk şehriden **Belavia** firması ile gittim ve bileti de yaklaşık 200 Türk Lirasına aldım. Uçak seferleri ile alakalı detaylı bilgileri <https://www.skyscanner.com.tr/> adresinden öğrenebilir ve online olarak biletinizi satın alabilirsiniz.

Eğer herhangi bir Rusya şehriden gidecekseniz gönül rahatlığı tren kullanabilirsiniz zira en rahat en konforlu ulaşım araçlarından birisi. Özellikle Moskova-St. Petersburg tren hattı oldukça meşhur bir hat. Sadece Rusya içinde değil, Minsk, Tallinn ve Riga'dan da trenle Moskova'ya ulaşım sağlayabilirsiniz. Rusya sınırları içerisinde otobüs çok yaygın bir ulaşım aracı değil ancak yine de otobüsle ulaşım sağlamak gibi bir düşünceniz varsa bilet almak veya otobüs saatlerini öğrenmek için <https://ecolines.net/international/en> , <https://tr.omio.com/> , <https://www.rome2rio.com/> adreslerini ziyaret edebilirsiniz. Eğer trenle gitmek istiyorsanız da <https://www.thetrainline.com/> , <https://www.raileurope.com/> adreslerini tıklayabilirsiniz. Unutmadan ekleyeyim; bir diğer ulaşım seçeneği de **Blablacar** isimli uygulama; kalkış ve varış yerini seçerek sizinle aynı tarihlerde özel aracı ile seyahat edecek birine uygun bir ücret ödeyerek yol arkadaşı olabilirsiniz. Yolculuk aramak için <https://www.blablacar.com.tr/> adresini ziyaret edebilirsiniz. Özellikle uzun mesafe yolculuklarda kurtarıcınız olabilir.

Moskova'da Domodedovo Havaalanı, Sheremetyevo Havaalanı, Vnukovo Havaalanı ve Zhukovsky Havaalanı olmak üzere 4 tane uluslararası havalimanı bulunuyor. Eğer biletinizi Pegasus Hava Yolları'ndan alırsanız, şehir merkezine yaklaşık 35 kilometre uzaklıkta bulunan **Domodedovo Uluslararası Havaalanı**'na iniş yapacaksınız. Rusya'nın en büyük havaalanı olan Domodedovo Uluslararası Havaalanı'ndan şehrin merkezine toplu taşımayla ulaşmak için tren, otobüs veya Marshrutka adı verilen minibüsleri kullanabilirsiniz. Havalimanından şehir merkezine AeroExpress denilen trenle 45 dakikada ya da banliyö treniyle 1 saatte ulaşabilirsiniz. AeroExpress'e binip ilk önce 'Paveletskaya' metro istasyonunda inmeniz ve buradan da 2 veya 5 numaralı metro hatlarına aktarma yapmanız gerekiyor. Aeroexpress 06.00 – 00.00 arasında her 30 dakikada bir hareket ediyor. AeroExpress trenlerin bilet ücreti 600 RUB. Dilerseniz havalimanından shuttle servislere binebilir, Domodedovskaya metro durağında inebilir ve buradan da metro ile şehrin her yerine ulaşım sağlayabilirsiniz. Bu en hızlı yöntemlerden birisi olacaktır. Eğer daha hızlı ve daha konforlu olsun derseniz; çıkış kapısında göreceğiniz taksilere veya taksilerin en az yarısı kadar olan UBER'e binebilirsiniz. Eğer biletinizi Türk Hava Yolları'ndan alırsanız **Vnukovo Uluslararası Havaalanı**'na iniş yapacaksınız. Vnukovo Uluslararası Havaalanı'ndan Aeroexpress trenleri ile 40 dakikada Kievskaya metro istasyonuna gidebilir, buradan da yine 3, 4 ve 5 numaralı metro hatlarına aktarma yaparak dilediğiniz her yere kolayca ulaşım sağlayabilirsiniz. Avrupa'dan ve Asya ülkelerinden kalkan uçakların iniş yaptığı, yaklaşık 30 kilometre uzaklıkta yer alan, Rusya'nın ikinci en büyük havalimanı olan **Sheremetyevo Uluslararası Havaalanı**'ndan şehir merkezine gitmek için Aeroexpress trenleri ile 'Belorusskaya' metro istasyonuna 20 dakikada ulaşabilir, buradan da yine 2 ve 5 numaralı metro hatları ile dilediğiniz her yere gidebilirsiniz. Dilerseniz express otobüs, şehir içi otobüs, minibüs ve taksile de şehir merkezine gidebilirsiniz. Sheremetyevo Uluslararası Havaalanı 2 bölüme ayrılmış 5 terminalden oluşuyor. Bu bölümler arasında ulaşım, havaalanının ücretsiz servisleri ile sağlanıyor.

Moskova'da özellikle Kızıl Meydan çevresinde kalan turistik yerlerin tamamına yakının birbirine yürüme mesafesinde yer alıyor. Yani bu bölgede toplu taşıma kullanmanıza gerek yok, en fazla 20-25 dakika yürüyerek 5 kilometre çap arasında kalan gezilecek yerlerin hepsine ulaşabilirsiniz. Kızıl Meydan çevresinden uzakta kalan yerler için de kullanmanız gereken tek toplu taşıma aracı metro,

zira Moskova Metrosu tam anlamı ile bir nimet! Şehrin en ucra köşesine bile sadece metro kullanarak kolayca gidebilirsiniz çünkü dünyanın en eski ve en büyük metro hattı olan Moskova Metrosu, 12 farklı hat ve 200'e yakın durağa sahip. Metroda cep telefonunuzdan arama yapabilir, eğer sim card almışsanız internette takılma keyfini yaşayabilirsiniz. Metroya binmek için; 57 Ruble ödeyerek tek kullanımlık kartlardan, **Daily Ticket** denilen 210 Ruble-1 gün, 400 Ruble-3 gün, 800 Ruble-7 gün geçerli olan kartlardan, ücreti 100-2600 RUB arasında değişen 2, 20, 40, 60 kullanımlık **United (Yediny) Card** isimli kartlardan ya da 50 Ruble depozito ücreti olan ve **Troika Card** denilen ön ödemeli metro kartlarından satın almanız gerekiyor. Troika Card ile tek yön ücret 35 Ruble ve 90 dakika içerisinde tekrar kullanırsanız ücret 17 Ruble'ye düşüyor. Bu kartları derseniz metro duraklarında bulunan otomatlardan derseniz de yine metro duraklarında göreceğiniz bilet gişelerinden temin edebilirsiniz. Troika Card içerisinde paranız kalırsa, şehirden ayrılmadan önce **Metro Service Center**'lerden hem depozito ücretini hem de içinde kalan paranızı iade alabilirsiniz. Aynı kartı iki farklı kişi kullanabilir ancak **Mocsow Pass Card** denilen turist kartları ücretsiz ulaşım imkanı sağladığı için turnikeye yalnızca bir kere okutulabilir. Bilet ücretleri durağın uzaklığına göre değişmiyor. Bir kere turnikeye okutup girdikten sonra dilediğiniz kadar ücretsiz aktarma yapabilirsiniz. Metro sabah 05.30 – 01.00 arasında hizmet veriyor ayrıca gündüzleri 90 saniye aralıklarla, geceleri ise 10 dakikada bir kalkıyor. Rusya'da düzenlenen Dünya Kupası'na kadar Moskova Metrosu'nda sadece Kiril Alfabeti kullanılıyormuş, bu yüzden şehre gelen turistler çok zorluk yaşıyormuş ancak Dünya Kupası nedeniyle tüm tabelalar değiştirilmiş. Şu an tabelalarda Kiril Alfabeti ile yazılan Rusça kelimenin altında Latin Alfabeti ile yazılmış hali de var. Kısaca metroda dil konusunda herhangi bir sıkıntı yaşamayacaksınız. Dil konusu tamam ancak çok büyük ve karmaşık bir metro hattı olduğu için Moskova'ya gitmeden önce telefonunuza **Moscow Metro** ve **Maps.me** uygulamalarını indirmeniz gerekiyor. Bu uygulamalar internetsiz çalışıyor ve Moskova Metrosu'nda adeta hayat kurtarıyor. Şehir merkezine giden trenlerde anonsları erkek görevli, merkezin dışına giden trenlerde ise kadın görevliler yapıyor. Yani ters yönde gittiğinizi düşünüyorsanız, anonsları kimin yaptığını dinlemeniz yeterli. Moskova Metrosu'nda her hattın kendine ait ismi ve rengi bulunuyor. Hatlar genellikle Moskova'nın dışından merkezine doğru geliyor ve sadece Kızıl Meydan merkezli olarak 20 kilometre çapında bir 'O' çizen ring hattı, diğer tüm hatları kesen bir transfer hattı olarak hizmet veriyor. Ring hattında erkek anons sesi saat yönünde, kadın anons sesi saatin ters yönünde yol aldığınızı gösteriyor. Moskova Nehri üzerinden geçen 1, 2 ve 4 numaralı hatlar haricinde metro sisteminin neredeyse tamamı yer altında bulunuyor.

Şehir içi ulaşımı için metroya alternatif olarak Matruşka denilen minibüsleri, şehir içi otobüsleri, tramvayı, feribotları, resmi taksileri, UBER'i, yine UBER gibi vip minibüsler ile hizmet veren Lingo Taxi veya resmi olmayan taksileri kullanabilirsiniz. Resmi olan taksiler diğerlerine kıyasla neredeyse iki katı pahalı. Ülkemizdeki gibi yol üstünde resmi taksi durdurmak pek yaygın değil, tıpkı UBER veya BiTaksi gibi **Yandex Taxi** uygulamasını indiriyorsunuz ve bulunduğunuz konuma çağırıyorsunuz. UBER'i de aynı şekilde kendi uygulaması üzerinden çağırıyorsunuz. Resmi olmayan taksileri ise yol üzerinde elinizi kaldırarak durdurabilirsiniz. Bu taksilerin içerisinde yalnızca sürücü olur ve zaten sizi gördüğü zaman korna çalar. Resmi taksilere göre oldukça uygun fiyatlıdır ve illegal bir uygulama da değildir, yani gönül rahatlığı ile binebilirsiniz. Bu taksilerde taksimetre olmadığı için kesinlikle pazarlık yapmadan binmemeniz gerekiyor, gideceğiniz yeri söyleyin ve taksicinin söylediği fiyatın yarısını teklif edin. Artık gerisi de sizin pazarlık kabiliyetinize kalmış.

KONAKLAMA: Diğer yazılarımda da belirttiğim üzere hem ucuz hem de eğlenceli bir ortama sahip olduğu için konaklama tercihim çoğu zaman hostellerden yana kullanıyorum. Sizlere de böyle yapmanızı tavsiye ederim. Ben gezilecek her yere yürüyerek kolayca ulaşabileceğiniz bir konuma sahip olan **Netizen Moscow Rimskaya** isimli hostelde kaldım. Bana göre bu şehirde konaklama

yapabileceğiniz en güzel, tercih edilebilecek en iyi hostellerden birisi. Kahvaltı da dahil olmak üzere her türlü imkanı mevcut, konumu güzel, ortamı eğlenceli ve en önemlisi de fiyatları oldukça uygun. Eğer konaklama planınız hostelde kalmaksa mutlaka burayı tercih edebilirsiniz. Seyahatinizi daha düşük bütçeler ile tamamlamak istiyorsanız hostelin mutfağında yemeğinizi yapabilirsiniz. Odaları ve banyoları gayet temiz ayrıca güvenle alakalı da herhangi bir sorun yaşamazsınız. Gecelik ücreti yaklaşık 20 Euro ve sırt çantası ile gezenler için en ideal konaklama noktalarından birisi diyebilirim. Burayı beğenmemişseniz veya şehir merkezine yakın başka bir yer olsun diyorsanız; diğer hostel seçeneklerini <https://www.hostelworld.com/> adresinden, otel ve apart seçeneklerini ise <https://www.booking.com/index.tr.html> adresinden kontrol edebilirsiniz. Eğer arkadaş grubunuz ile gidecekseniz kesinlikle apart daire kiralamanızı öneririm ki zaten 3-4 kişilik gruplar halinde gelen herkesin tercihi bu yönde oluyor. Eğer hostelde konaklamak size göre değilse ve yıldızlı otellerin ücretlerine de bütçeniz yetmiyorsa, <https://www.airbnb.com.tr/> adresini kullanarak da kiralık evlere bakabilir ve rezervasyon yapabilirsiniz.

YEME-İÇME: Moskova, Sovyet yemek kültürünü yakından tanıyabileceğiniz en doğru adreslerden birisi çünkü birçok farklı yöresel restoran bulunuyor. Bu restoranlarda et ya da tavuk ile pancar, patates, havuç, lahanası gibi sebzelerin haşlanması ile yapılan ve hem soğuk hem de sıcak servis edilen geleneksel **Borsch** çorbasını, içerisine kıyma koyulup domates sosu, mantar sosu veya krema ile servis edilen **Plemeni** olarak bilinen büyük mantıları, içerisinde somon, tereyağı, krema, havyar, kıyma ve mantar gibi malzemeler olan **Blini** denilen krepleri, kahvaltıda yenilen ve Kaşa denilen karabuğday lapasını, **Piroshki** adı verilen küçük çörekleri, **Solyanka** denilen ve farklı et türleri ile birlikte, kuru erik, salatalık turşusu, zeytin, limon suyu, biber ve baharat eklenerek hazırlanan çorbayı, içerisinde et ve sebze olan **Golubtsi** denilen lahanası sarmasını, **Oladi** adı verilen pancake'leri, milföyden yapılan bol kremalı **Napolyon** tatlısını, **Medovik** denilen ballı pastaları, bir Rus dondurması olan ünlü **Plombir** dondurmasını, içinde pancar ve turşunun da bulunduğu zengin bir balık çorbası **Supy** isimli çorbayı, Rusların en vazgeçilmez et yemeklerinden birisi olan ve başka yerde tadamayacağınız smetana denilen sosla servis edilen **Beef-Stroganoff** isimli et soteyi, sebze ve tavuk eti ile birlikte pişirilen **Lapşa** isimli erişteyi deneme şansını bulabilirsiniz.

Tabii Moskova restoran menüleri sadece bu yemeklerden ibaret değil, küreselleşen dünyada Moskova da üzerine düşeni yapmış ve Kafkas, vejetaryen, Japon, Çin, İtalyan ve Avrupa mutfaklarından lezzetler sunarak her kesime hitap edebilmeyi başarmış. Tverskaya Caddesi üzerinde bu saydığım mutfaklara sahip onlarca restoran bulabilirsiniz. Rusya genelinde siyah çay oldukça popüler, Moskova da nereye giderseniz gidin siyah çay bulabilirsiniz. Hatta sıralamayı votka, şarap, siyah çay, kahve olarak yapabiliriz. Semaver bir Rus icadı ayrıca Doğu Anadolu Bölgesi'nde sıkça görülen, şekeri 'kıtlama' olarak içme alışkanlığı Ruslarda da var. Özellikle süpermarketlerde votka fiyatları çok uygun, aynı votka bizim ülkemizde neredeyse 4 katı fiyatına satılıyor. Yüksek kalite Rus votkalarının fiyatları ortalama 900-1000 Ruble arasında değişiyor. **Stolichnaya votkası** bal özünden elde ediliyor ve kendine has bir tada sahip. Yine **Pertsovka votkası** da biber özlerinden elde edilen farklı tip içeceklerden birisi. Rusya aynı zamanda dünyanın önde gelen şarap üreticilerinden birisi, yani Moskova'da enfes el yapımı şaraplar tadabilirsiniz. Rusya'nın en popüler içeceklerinden birisi olan ve bir zamanlar komünist kola diye adlandırılan **Kvas**, esmer ya da normal çavdar ekmeğinin mayalanması ile üretilen bir içecek. Rusya, Belarus, Ukrayna, Litvanya, Polonya, tüm eski Sovyet bloku ülkeleri ve orta Avrupa ülkelerinde oldukça popüler. Ortalama 0.05-1.44% oranında alkol içeriyor ve alkol içeriğinin düşüklüğü nedeniyle Rus standartlarında, alkolsüz içecekler arasında gösteriliyor. Rusya'nın votkadan sonra milli içeceği olarak görülüyor. Moskova'ya kadar gitmişken bu içeceği denemeden dönmeyin derim. Yine bir Rus lezzeti olan; özellikle İsveç kirazı, kızılçık gibi orman

meyvelerini şekerle kaynatmak veya sadece saf suyu tatlı suyla karıştırmak suretiyle yapılan **Mors** isimli meyve şurubunu da mutlaka denemelisiniz.

Moskova'da farklı konseptlere sahip onlarca restoran bulunuyor. Mutlaka ama mutlaka hem damak tadınıza hem de bütçenize uyacak bir yer bulabilirsiniz. Restorana girmek istemerseniz bile Tverskaya Caddesi ve Eski Arbat Caddesi üzerinde Burger King, KFC ve pizzacılar gibi fast food yiyebileceğiniz yerler de mevcut. Fikir vermesi açısından bazı restoran isimleri vermek gerekirse;

Cafe Pushkin: Moskova'nın en ünlü ve en lüks mekanı diyebiliriz. 9. yüzyıl aristokratlarının evinin hissini yeniden yaratmak için tasarlanan restoran; yemek kalitesi, kusursuz servisi ve mükemmel votka seçimi sayesinde Moskova'nın en popüler restoranlarından biri haline gelmiş durumda. Devrim öncesi Rusya'nın atmosferini yansıtan, menünün çiçekli tasarımından aristokrat kır evi dekoruna kadar nefis bir konseptte sahip. Rus soyluları gibi muamele görmek ve bir Çar gibi yemek yemek istiyorsanız, Cafe Pushkin sizin için en ideal adres.

CDL: Zarif bir 19. yüzyıl konağında bulunan CDL, Moskova'nın en sofistike restoranlarından birisi. İç mekan, antika eşyalar ve ahşap oyma tırabzanlar ile Rus kültürünün Gümüş Çağı'nın ihtişamını yeniden yaratmak için muhteşem bir şekilde tasarlanmış. Ana salonda görülen merdiven özel bir şaheser; tek bir çivi ve vida kullanılmadan, birbirine geçirilerek yapılmış. Şömine de aynı derecede etkileyici. Ana salon, dönemin başkanı olan Dmitry Medvedev tarafından toplantı odası olarak kullanılmış. Dilerseniz yemekten sonra tıpkı filmlerdeki gibi puro odasına geçebilir ve puro keyfi yapabilirsiniz. Moskova'nın en iyi şefi Alexander Popov tarafından elit kesime uyacak şekilde, lezzetli ve organik yemekler içeren otantik Rus mutfağından bir menü oluşturulmuş. Eski ABD Başkanları Ronald Reagan ve George Bush da şehri ziyaret ettiklerinde yemeklerini bu restoranda yemişler.

Piccolino: İtalyanca 'küçük' anlamına gelen Piccolino; oldukça rahat ve sade bir görünüme sahip. Tipik İtalyan yemekleri sunan, bütçe dostu bir restoran. Fiyatlar uygun ancak yemekler oldukça kaliteli, son derece lezzetli ve porsiyonlar doyurucu büyüklükte. Piccolino'nun içi, otantik bir kır evi şeklinde tasarlanmış ve dekor, restoranın atmosferiyle de tamamen uyumlu. Birçok işletmenin yemeklerinin kalitesinden çok misafirlerinin isimlerine değer verdiği bir şehirde, tercihiniz ünlü yüzler görmek yerine gerçekten lezzetli yemekler yemek ise gelmeniz gereken yer kesinlikle Piccolino.

Pizzamento Kolomenskoe: Belki de şehrin en iyi pizza restoranı. Onlarca farklı çeşitte İtalyan pizzasını deneyebileceğiniz, taş fırında pizza yapan ender restoranlardan birisi. Bu restoranda hem uygun fiyatlara gerçek İtalyan pizzası yiyebilir hem de kendiniz veya çocuğunuzun pizza yapmayı öğrenebilirsiniz. Sadece pizza değil aynı zamanda makarna, tatlı ve çorba konusunda da kesinlikle ortalamanın çok üzerinde. Üstelik fiyatlar da oldukça makul. Moskova'da pizza yemeyi düşünüyorsanız, bu restoran kesinlikle ilk tercihiniz olmalı.

Syrovarnya Restaurant: Moskova'nın en ünlü restoran işletmecilerinden birisi olan Arkadi Novikov'a ait bu restoran, İtalyan ve Rus mutfağına ait birçok farklı yemeği kendilerine özgü kompozisyonlar ile hazırlıyor. Elit kesime hitap eden lüks bir restoran ancak menüsünde uygun fiyatlı seçenekler bulabilmek de mümkün. Burayı diğer lüks restoranlardan ayıran en önemli özelliği ise kendi işletmeleri tarafından üretilen ve lezzeti artık dünyaca ünlü olan peynirleri. Bu peynirler ile yaptıkları pizzalar, restoranın en fazla tercih edilen yemeklerinden birisi.

White Rabbit: Eğer şehir manzarası olan, lüks bir restoran arıyorsanız; duvar kısmı komple camdan yapılan ve hem dünya mutfağına ait Rus mutfağına ait yemekleri bir arada sunan White Rabbit sizin için en doğru adres olacaktır. Oldukça şık bir restoran, haliyle fiyatlar da buna göre belirlenmiş. Ortalamanın biraz üzerinde denilebilir ancak yine de bütçenize uygun yemekler bulabilirsiniz.

Tkemali: Geleneksel Rus mutfağına ait her türlü lezzeti bulabileceğiniz, her kesime hitap eden, yemyeşil çiçekler ile donatılmış oldukça şirin bir restoran. Tatlılar, tuzlular, et yemekleri, sebze yemekleri, pizza, hamburger, hamur işleri, salatalar, el yapımı şaraplar ve çok daha fazlası. Aradığınız her lezzeti bulabileceğiniz, diğerlerine kıyasla gayet uygun fiyatlı bir restoran.

Megobari: Burası bir Gürcü restoranı, yani Haçapuri denilen Gürcü pidesini yiyebileceğiniz en iyi adreslerden birisi. Sadece Gürcü yemekleri değil aynı zamanda geleneksel Rus mutfağına ait lezzetleri de tadabileceğiniz, oldukça popüler bir restoran. Gürcü müzikleri eşliğinde yemeğinizi yiyebilir ve dünyaca ünlü el yapımı Gürcü şaraplarını deneyebilirsiniz.

Wine & Crab: Moskova'nın en popüler balık restoranlarından birisi. Tabi sadece balık değil, birçok farklı deniz mahsulünü deneyebileceğiniz, aynı zamanda el yapımı şarapları ile ünlü bir restoran. Adından da anlaşılacağı üzere yengeç ile alakalı her türlü varyasyonu sunan bir mekan. Fiyatlar aşırı pahalı değil. Eğer yengeç bacağı yemeyi seviyorsanız kesinlikle uğramalısınız.

Moskova'da restoran önerisi saymakla bitmez çünkü yüzlerce farklı alternatif var ve hepsi de birbirinden kaliteli. Eğer yukarıda saydığım restoranları beğenmemişseniz veya daha farklı bir seçenek arıyorsanız https://www.tripadvisor.com.tr/Restaurants-g298484-Moscow_Central_Russia.html adresini ziyaret ederek Moskova'da bulunan tüm mekanlara göz atma şansını bulabilirsiniz.

ALIŞVERİŞ: Moskova'da alışveriş için en doğru adres kesinlikle **Eski Arbat Caddesi**. Bu cadde üzerinde onlarca farklı hediyelik eşya mağazası bulunuyor. Her mağazanın ya sahibi ya da çalışanların en az birisi kesinlikle Türkçe biliyor çünkü bu dükkanları Özbekler, Türkmenler, Kazaklar, Ahıska Türkleri, Azeriler veya Tacikler işletiyor. Her ne alacak olursanız olun, mutlaka pazarlık yapın çünkü herhangi bir ürünü, etiketinde yazan fiyatın yarısından biraz fazlasına satın alabilirsiniz. Bu tamamen sizin pazarlık kabiliyetinize kalmış. Çalışanlar Türkçe bildiği için işiniz daha kolay, Türkçe pazarlık yapmak ile İngilizce pazarlık yapmak arasında hiç olmazsa 3-5 Euro fark vardır. Bu dükkanlarda Rus kültürüne ait ne ararsanız bulabilirsiniz; kalpaklar, matruşkalar, St. Petersburg porselenleri, Faberge Yumurtaları, magnetler, biblolar, tablolar, etnik kıyafetler, ahşap oymalar, işlemeli palekh mücevher kutuları, üzerinde Moskova'ya dair fotoğraflar olan kahve kupaları, dünyaca ünlü ipek Rus şalları, orijinal kürkleri, Sovyet asker kepleri, bayraklar, postallar, broşlar, yine oldukça meşhur olan kehribar takılar, gece lambaları, anahtarlıklar, birbirinden leziz Rus votkaları, el yapımı şaraplar, aromatik biralalar vs. Kısaca bu mağazalarda hatıra veya hediye olarak alabileceğiniz yüzlerce farklı ürün satılıyor.

Moskova dünyanın en pahalı şehirlerinden birisi, bu yüzden alışveriş yapmayı düşünüyorsanız bütçenizi iyi hesaplamanız gerekiyor çünkü evdeki hesap çarşıya uymayabilir. Hediyelik eşya alışverişlerinizi Eski Arbat Caddesi üzerinde göreceğiniz mağazalardan yapabilirsiniz ama dünya markalarına ait mağazalar arıyorsanız **Tverskaya Caddesi'**ne gitmeniz gerekiyor. Bu cadde üzerinde ünlü markaları ait mağazaları bulabilirsiniz. Eğer cadde gezerek yorulmak istemiyorsanız ve hepsi bir arada olsun diyorsanız; Kızıl Meydan'da yer alan **GUM** isimli alışveriş merkezi tam da size göre. İçerisinde yüzlerce mağaza var, aradığınız birçok şeyi burada bulabilmeniz mümkün. Eğer GUM alışveriş merkezinde istediğiniz ürünü bulamamışsanız, Moskova'nın bir diğer ünlü alışveriş merkezi olan **TSUM** isimli alışveriş merkezine gidebilirsiniz. Kızıl Meydan'a ve Bolşoy Tiyatrosu'na yürüme mesafesinde, Petrovka Sokağı'nda yer alıyor ve içerisinde 1000'den fazla mağaza var. Her iki alışveriş merkezi de fiyat açısından ortalamanın bir tık üzerinde, eğer daha hesaplı bir yer olsun dersanız **Aviapark, Evropeisky Alışveriş Merkezi** ve **Okhotny Ryad** alternatiflerini değerlendirebilirsiniz. Bulgari, Tiffany, Armani, Prada gibi markalara ait mağazaların hepsini bir arada bulmak isterseniz, şehrin en lüks alışveriş caddesi olan **Tretyakovsky Proyezd** caddesine uğramanız yeterli. Bu cadde üzerinde sadece ünlü markalar değil aynı zamanda lüks butiklere de rastlamanız mümkün. Aşağıda,

gezilecek yerler bölümünde detaylıca bahsettiğim Izmailovo bölgesinde yer alan **Izmailovo Çarşısı**, Moskova'nın en ünlü alışveriş noktalarından birisi. Eğer el yapımı ürünler almak istiyorsanız gidebileceğiniz en doğru adres burası. Yukarıda saydığım hediyelik eşyalar dışında; Rus kültüründen izler taşıyan ahşap oymalar, el yapımı sepetler, el yapımı çömler, elde dokunan kilimler, özel üretim satranç takımları, porselenler, avizeler ve daha fazlası. Şehir merkezinden yaklaşık 15 kilometre uzaklıkta yer alıyor ancak ulaşımı kolay, mutlaka alternatifleriniz arasında bulunsun.

Cep telefonu ve elektronik ürün alışverişi yapmak istiyorsanız, gidebileceğiniz en doğru adres Kızıl Meydan'a yaklaşık 10 kilometre uzaklıkta yer alan ancak metro ile kolayca ulaşım sağlayabileceğiniz **Gorbushkin Dvor** isimli pasaj. Burası büyük bir alışveriş kompleksi ve içerisinde yüzlerce elektronik eşya mağazası bulunuyor. Cep telefonu, kamera, oyun konsolları, dronelar vs. ne ararsanız var. Daha da güzeli; burada orijinal ve ikinci el elektronik eşyalar gümrük bedeli olmadan çok uygun fiyatlar ile satılıyor. Alışveriş için olmasa bile, gezmek için kesinlikle uğramanız gereken **Eliseevsky Grocery Store** adı verilen gastronomi mağazası Moskova'nın en güzel, en göz alıcı adreslerinden birisi. Kapısından adım attığınız andan itibaren ambiyans olarak sizi 200 yıl geriye götürecek olan kompleksin içerisinde bir süpermarkette yer alabilecek her türlü yeme-içme alternatifini bulabilirsiniz. Tabi burayı bu kadar özel kılan asıl ürünler; el yapımı votkalar, şaraplar, havyarlar, peynirler, çikolatalar, tatlılar pastalar ve daha fazlası.

GECE HAYATI: Moskova'nın ne kadar hareketli bir gece hayatına sahip olduğunu tahmin etmek çok zor olmasa gerek zira Ruslar, gerçekten eğlenmeyi seven insanlar. Şehirde eğlenceli sektörüne ait her türlü alternatifi bulabilmeniz mümkün. Gece kulüpleri, striptiz kulüpleri, barlar, hispter mekanlar, diskolar, publar, müzikli restoranlar vs. Dans ve müzik sabahın ilk ışıklarına kadar sürüyor. Ünlü gece kulüplerinin büyük çoğunluğunda face&dress denilen giyim-kuşam-tip kontrolü yapılıyor ve sadece belirli kriterleri sağlayan müşteriler içeriye alınıyor. Bu büyük kulüplerin girişleri de genellikle ücretli oluyor ama müşterilerini de ihya etmeyi biliyor. Mekanlarda genellikle elektronik müzik tercih ediliyor ve canlı dj performansları oluyor. Eğer özellikle rock müzik yapan bir yer arıyorsanız, sizi de memnun edecek onlarca mekan bulabilirsiniz, bu konuda şüpheniz olmasın. Örneğin **Lets Rock Bar**, şehrin en iyi rock barı olarak biliniyor. Moskova Nehri kıyısındaki adada yer alan ve bir zamanlar bir çikolata fabrikasına ev sahipliği yapan, kırmızı tuğlalı bir bina olan Rusça "Kızıl Ekim" anlamına gelen **Krasnij Oktjabr** kompleksi, Moskova'nın en görkemli partilerinin yapıldığı yer. Burada çok sayıda bar, restoran ve sanat galerisi var. Gece hayatı iyi olan diğer bölgeler arasında; birkaç bara ev sahipliği yapan Rus hükümet binasına yakın eski fabrika alanı, Trubnaya metro durağı ve Kuznetsky Most çevresindeki alan, elektronik müziğin merkezi sayılan **Kurskaya Bölgesi** ve sessiz barlarla dolu bir alan olan **Patriarch Ponds** bölgesi sayılabilir.

Moskova her türlü eğlence alternatifini sunan bir şehir. Sayısı gece kulübüne, bara, striptiz kulübüne, kumarhaneye, masaj salonuna ve konser alanına sahip. Bu mekanların isimlerini tek tek saymanın anlamı yok, herkesin gece hayatından beklentisi farklı. Bu yüzden size hitap edecek en doğru mekanı bulmak için <http://www.nightlife-cityguide.com/en/guide-nightlife/nightlife-Moscow-nightlife-local-clubs/> adresini ziyaret ederek şehirde yer alan barlar ve gece kulüpleri ile alakalı detaylı bilgilere ulaşabilirsiniz. Moskova'da striptiz kulüpleri oldukça popüler, eğer tercihiniz bu yönde olacaksa; ödemeniz gereken 2000 Ruble giriş ücreti hariç, fiyatlar normal Moskova gece kulüplerinden neredeyse hiç farklı değil. Örneğin; 500ml Şişe bira 400 Ruble, alkolsüz içecekler 300 Ruble, çay 450 Ruble, Long Island 850 Ruble, dansçı kızlara dans için vereceğiniz minimum bahşiş 100 Ruble, lap dance denilen özel dans 2000 Ruble, istek şarkı ile özel dans 2500 Ruble ve kızlardan biriyle 1 saat özel zaman 18.000 Ruble civarında. En ünlü ve en büyük olanı **The Penthouse Club**. Striptiz kulüpleri ile alakalı detaylı bilgilere <https://eurosexscene.com/moscow-strip-club-guide/> adresinden

kolayca ulaşabilir, bu bilgiler ışığında size en uygun mekanı seçebilirsiniz. Eğer Moskova'ya kadar gelmişken dillere destan masaj salonlarını da ziyaret edeyim diyorsanız; daha güvenli olması açısından ya otellerin içerisinde yer alan ya da ünlü caddelerin üzerinde göreceğiniz masaj salonlarını tercih etmeniz gerekiyor. Böyle bir düşünceniz varsa; <http://www.nightlife-cityguide.com/en/guide-nightlife/the-best-massage-parlors-moscow-fly/> adresini ziyaret ederek masaj salonları ile alakalı detaylı bilgiler edinebilirsiniz.

MOSKOVA GEZİLECEK YERLER;

Ülkenin politik, ekonomik ve kültürel başkenti olan Moskova, St. Petersburg ile birlikte en fazla turist çeken şehirlerden birisi. Her yıl milyonlarca turist tarafından ziyaret edilen Moskova'yı tam anlamı ile gezebilmek için günlere değil, haftalara ve hatta aylara ihtiyacınız var çünkü gezilip görülecek o kadar çok yer var ki sadece önemli yerlerini görmek bile en az bir hafta sürüyor. UNESCO tarafından koruma altına alınan kültürel miraslar, müzeler, galeriler, kiliseler, saraylar, parklar, köprüler, nehirler, doğal alanlar ve çok daha fazlası. Bu şehirde sadece metro hattında yer alan sanatsal metro duraklarını gezmek bile başlı başına bir turistik aktivite. Moskova sadece Rusya'nın değil, dünyanın da özellikle ekonomik sisteminde büyük pay sahibi olan şehirlerinden birisi. Bu sebeple her yıl binlerce göçmene kapılarını açtığı için oldukça kozmopolit bir yapısı var. Yaklaşık 12 milyonluk nüfusu ile Rusya ve Avrupa'nın en kalabalık şehirlerinden birisi. Stalin tarafından inşa edilen yüksek ve gri binalar, Neo Klasik mimariye sahip binalar ve milenyum gökdelenleri ile tıpkı her kesime ait insanlardan oluşan nüfusu gibi mimarisinde de her tarihten izler taşıyor. Sanatsal anlamda dünyaya önemli eserler bırakmış Dostoyevski, Tolstoy, Puşkin gibi efsanelere de ev sahipliği yapan bir şehir. Yüzlerce yıllık katedralleri, kiliseleri, manastırları ve Ortodoks hac noktaları ile din turizminde de oldukça etkili.

Moskova genel olarak güvenli bir şehir; sokaklarda polisler devriye atıyor, duraklar, alt geçitler ve sokaklar aydınlatılmış. Yaygın suçlar, yankesicilik ve dolandırıcılık ancak yine de kapkaç ve gasp olaylarına karşı da dikkatli olmanız gerekiyor. Her yerde dilenci görebilirsiniz, yanınıza gelir ve para isterlerse hiç konuşmadan yolunuza devam etmeniz gerekiyor çünkü konuştukça peşinize daha çok takılacaktır. Şehri saran Oka ve Volga nehirlerinin kenarında yürümeden, tekne turu yapmadan ve manzara seyretmeden kesinlikle şehirden ayrılmamalısınız. Kış aylarında çok soğuk oluyor ama adım başı göreceğiniz kafelere veya alışveriş merkezlerine kendinizi attığınız anda konu kapanıyor. Müzelerde, restoranlarda, toplu taşıma araçlarında, kısaca her alanda Latin Alfabesi kullanılıyor ancak nadiren de olsa sadece Kiril Alfabesi ile yazılan tabelalara, menülere vs. denk gelebilirsiniz. Dilerseniz **Moscow Pocket Guide** uygulamasını indirerek offline kullanabilir ve gezilecek yerler hakkında İngilizce bilgiler edinebilirsiniz.

1. Kızıl Meydan (Red Square): Herkes gibi sizin de Moskova seyahatinizin ilk durağı büyük bir ihtimalle burası olacaktır çünkü Kızıl Meydan, şehrin merkezi ve buluşma noktası. Gezilip görülecek birçok yer ya bu meydanda ya da bu meydanın çevresinde yer alıyor. Öyle ki sadece Kızıl Meydan ve yakın çevresini gezeniz Moskova'nın turistik anlamda önemli adreslerinin yarısını görmüş olursunuz. Moskova gerçekten büyük bir şehir, sadece bu bölge için dahi en az 3 gün ayırmanız gerekiyor. Şehrin ikonik ana meydanı olan Red Square, 400 metre uzunluğa ve 150 metre genişliğe sahip dev bir alan. Tarih boyunca idamlara, gösterilere, büyük ölçekli eylemlere, mitinglere, taç giyme törenlerine vs. ev sahipliği yapmış. Günümüzde ise daha çok festival, konser, askeri tören vs. gibi amaçlara hizmet ediyor. Korkunç Ivan olarak bilinen Rus Çarı IV. Ivan, idam cezası ile cezalandırdığı mahkumlarını bu

meydanda infaz ettirmiş ancak meydanın adı kanın kırmızısından değil, Rusça'da "kızıl"ın karşılığı olan ve "güzel" anlamına gelen krasnaya sözcüğünden geliyor. Kesme taşlar döşenerek bambaşka bir atmosfer yaratılan meydanda yılın her dönemi çeşitli etkinlikler düzenleniyor. Eğer benim yaptığım gibi yılbaşı geçirmek için Moskova'ya giderseniz günler süren müthiş kutlamalara dahil olabilir ve yılbaşı gecesi de havai fişek gösterisini seyredebilirsiniz. Günümüzde trafiğe kapalı ancak Sovyetlerin hem kuruluş hem de yıkılış aşamasında tankların yürütüldüğü bir meydan olarak biliniyor. Kızıl Meydan'a gitmek için yeşil hat üzerinde Teatralnaya istasyonu, mavi hat üzerinde Ploshod Revolyusti ve kırmızı hat üzerinde ise Biblioteka Lenina ve Okhotny Rad istasyonlarını kullanabilirsiniz.

2. Kremlin Sarayı (Grand Kremlin Palace): Kızıl Meydanı'nın en önemli üyesi olan ve tipik Rus Mimarisinin muhteşem örneklerinden biri sayılan Kremlin Sarayı, tarih boyunca Rus Çarlarına ve devlet başkanlarına ev sahipliği yapmış. Günümüzde ise Cumhurbaşkanlığı Sarayı olarak kullanılıyor. Kremlin Rusça'da "kale, hisar, şato" gibi anlamlara geliyor ve aslında çoğu Rus şehrinde bir kremlin bulunuyor ancak en tanınmışları Moskova Kremlini. Temelleri 1147 yılında atılan saray kompleksi, şehrin en eski ve en köklü yapılarından birisi olarak kabul ediliyor. İlk olarak tamamen ahşaptan yapılmış ancak Moğol saldırısında yerle bir olunca yeni binalar 1482-1495 yılları arasında inşa edilmiş. Sadece tek bir binadan değil; kiliselerden, kulelerden, anıtlardan, toplantı salonlarından, yönetim binalarından, müzelerden vs. meydana geliyor. Rusya tarihinin ve kültürünün en önemli temsilcilerinden birisi. Kuzeyinde Moskova Nehri, güneyinde ise oldukça yüksek ve kırmızı renkli 2.25 kilometrelik duvarlarla çevrili bir kompleks. Rusya devlet başkanının resmi ikametgâhı dışında yapı kompleksinin içerisinde; Başmelek Katedrali, On iki Havari Katedrali, Meryem'e Müjde Katedrali, Çarların ve İmparatorların Taç Giyme Törenlerinin düzenlendiği Uspenski Katedrali gibi dini yapılar, silah deposu, 1491'de inşa edilen Fasetalı Sarayı, en önemlisi Korkunç Ivan Çan Kulesi olmak üzere 20 farklı kule, Terem Sarayı, Kraliyet Mezarlığı ayrıca kompleksin güneybatısında bulunan cephane binasında ise Devlet Mücevher Fonu Müzesi yer alıyor. Kremlin'e giriş Alexander Bahçeleri'nin hemen önünde yer alan ve hisara benzeyen Kutafya Kulesi'nin arkasında göreceğiniz; Kızıl Meydan'ın en kızıl ve en yüksek yapısı olan, 1499'da inşa edilen ve bodrumu uzun yıllar zindan olarak kullanılan 80 metre yüksekliğindeki **Troitskaya Tower** yani "Kutsal Üçleme Kulesinden" yapılıyor. Kış aylarında fazla yoğunluk olmuyor ancak yaz aylarında gidecek olursanız birkaç saat sıra beklemeniz olası. Burası bir devlet sarayı olduğu için tahmin edeceğiniz üzere güvenlik önlemleri en üst seviyede uygulanıyor, bu yüzden içeriye sırt çantası veya büyük çantalar ile girilemiyor. Eğer sırt çantanız varsa büyüklüğüne göre 50-100 RUB arası ödeme yaparak emanet dolaplarına bırakmanız gerekiyor. Troitskaya Tower denilen kuleden girdikten sonra sol tarafınızda, ziyarete kapalı olan kamu binalarını göreceksiniz. Ziyarete açık olan yerler; katedral meydanında göreceğiniz kiliseler, 10:00-11:30 / 12:00-13:30 / 14:30-16:00 / 16:30-18:00 saatleri arasında hizmet veren ancak her zaman bileti satılmayan Orujeynava Palata denilen Devlet Silahhanesi, karanlıkta bile parlayabilen 258.5 karat ile dünyanın en büyük safirini görebileceğiniz Almazny Fond denilen Elmas Hazinesi, Fasetalı Sarayı, Büyük Ivan Çan Kulesi, Çar Topu, Çar Çanı ve Alexander Bahçeleri. Kompleksi derseniz bireysel derseniz de rehberli turlar ile gezebilirsiniz ancak Başkanlık Sarayını gezebilmeniz mümkün değil. Turlar yaklaşık 2 saat sürüyor, ziyaret saatleri 09.30-18.00 arası ve sadece katedral meydanı ile diğer binaları dıştan görebileceğiniz biletlerin ücreti 700 RUB. Kremlin'e giriş biletlerinizi <https://tickets.kreml.ru/en/#id=1> adresinden online olarak alabilirsiniz ayrıca 16 yaş ve altı için ücretsiz bilet uygulaması bulunuyor. Ulaşım için Kızıl Meydan'dan yürüyebilir veya metronun Aleksandrovsky Sad istasyonunda inebilirsiniz.

3. Devlet Silahhanesi - Cephanelik (Armory - Orujeynava Palata): Kremlin kompleksi içerisinde yer alan ve mutlaka görülmesi gereken noktalar arasında sayabileceğimiz devlet cephaneliği, şehrin en eski müzelerinden birisi olarak biliniyor. 1508 yılında kraliyet cephaneliği olarak kurulan yapı; uzun yıllar boyunca çarların silahlarını, mücevherlerini, ev eşyalarını ve kişisel eşyalarını üretme, saklama, ve depolama görevi üstlenmiş. Ülkenin en iyi silah ustaları olan Vyatkin kardeşler, ülkenin en iyi

kuyumcusu olan Gavril Ovdokimov ve Simon Ushakov gibi ünlü ressamlar bu cephanelikte görev almışlar. 1700 yılında cephanelik, Rus çarlarının altın ve gümüş odalarının hazineleriyle zenginleştirilmiş. Sonraki yıllarda ise mücevherlerin haricinde; silahlar, tanklar, toplar, eski arabalar, tarihsel dokümanlar, kutsal kitaplar, etnik kıyafetler vs. sergilenmeye başlanmış. Yani bir silah müzesinden çok daha fazlası olmuş. Toplamda 9 salon var ve Perşembe günleri hariç 10:00-11:30 / 12:00-13:30 / 14:30-16:00 / 16:30-18:00 saatleri arasında hizmet veriyor. Eğer gittiğinizde gişede bilet satıldığını görürseniz hemen alın çünkü dediğim gibi günün sadece belirli saatlerinde ziyarete açılıyor. Müzenin bilet ücreti 1000 RUB ve 16 yaşından küçükler ücretsiz. Eğer işinizi garantiye almak isterseniz biletlerinizi online olarak satın almanızı öneririm. Katedral Meydanını ve binaları dıştan görebileceğiniz yani sadece Kremlin Kompleksi'ne girmenize müsaade eden biletler 700 RUB, bu müzeye girmek için ayrıca 1000 RUB daha ödemeniz gerekiyor.

4. Devlet Elmas Hazineliği (Diamond Fund - Almazny Fond): Yine Kremlin Kompleksi içerisinde yer alan elmas hazineliği, Moskova'nın en eski müzesi olarak biliniyor. İçerisinde Rus imparatorluk mücevherlerinin en gösterişli eserleri sergileniyor. Başlangıçta St. Petersburg'daki Kış Sarayı'nda küçük bir odada yer alan ve Büyük Peter tarafından başlatılan mücevher koleksiyonu, özellikle Peter'in torunu İmparatoriçe I. Elizabeth'in büyük katkılarından sonra hızla büyümüş. Mücevherler, ülkede yaşanan savaşlar esnasında yağmalanmaması ve zarar görmemesi için Kremlin'in altındaki gizli bir kasada tutulmuş. Kasa 1926 yılında açıldığında, koleksiyonun üçte ikisi hükümeti desteklemek için müzayedeye çıkarılmış ve geriye kalanlar ise 1967 yılında sadece üst düzey yetkililer ve ileri gelenlerin ziyaretine açılmış. Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra ise halkın da ziyaret edebileceği bir sergi haline getirilmiş. Müzenin en etkileyici eserleri arasında; Catherine the Great'in 1762 yılında törenle giydiği tacı, 258.5 karat ile dünyanın en büyük safiri, 190 karat olan ünlü Orlov Diamond elması, 3,6 kilogram ağırlığı ile dünyanın en büyük altın külçesi ve çok muhteşem Faberge yumurtaları sayılabilir. Elması Hazineliği aslında Cephanelik Müzesi'nin bir parçası ancak bu müzeyi gezmek için ayrıca bir bilet almanız gerekiyor ve ücreti de 500 RUB. Yani komplekse giriş ve cephanelik ile birlikte 2200 RUB ödemeniz lazım. Tabi bu müzeyi gezmek zorunda değilsiniz, 1000 RUB ödeyip sadece cephaneliği de gezebilirsiniz. Diğer Kremlin biletleri Kutafya Kulesi yakınlarında satılırken, Elmas Hazineliği için biletler Cephanelik Fonu'nun gişesinde satılıyor. Ziyaretçilerin, 10.00 - 13.00 ve 14.00 - 17.00 arasında 20 dakikalık aralıklarla ayrılan bir tura katılmaları gerekiyor. Perşembe günleri hariç her gün açık.

5. Büyük Ivan Çan Kulesi (Ivan the Great Bell Tower): Kremlin Kompleksi içerisinde, Başmelek Katedrali'nin hemen yanında göreceğiniz 81 metre yüksekliğe sahip bu dev kule, 1505-1508 yılları arasında yapılmış ve inşa edildiği dönemde 60 metre olmasına rağmen Rusya'nın en yüksek yapıymış. 1600 yılında Çar Boris Godunov, kuleye eklemeler yapılmasını istemiş ve kule bugün ki yüksekliğine kavuşmuş. Günümüzde Kremlin'in en yüksek yapısı konumunda. Kule içerisinde 21 adet çan bulunuyor. En büyük ve en ünlü olanı ise 19. yüzyılda Zavyalov ve Rusinov isimli ustalar tarafından imal edilen 65,5 tonluk Büyük Yükseliş Çanı. Yüksekliği sayesinde şehrin birçok yerinden görülebiliyor ayrıca altın kubbesi de hayli dikkat çekici. Eğer başta Kremlin olmak üzere hoş bir Moskova manzarası seyretmek istiyorsanız, bu kule sizin için en doğru adreslerden birisi. Kulenin tepesine 137 basamaklı merdiven tırmanılarak ulaşıyor. Ziyaret saatleri; 10.15 - 16.00 arası ve giriş ücreti ise 500 RUB.

6. Kremlin Çar Çanı (Çar Kolokol): Büyük Ivan Çan Kulesi'nin hemen önünde göreceğiniz bu dev çanın toplam ağırlığı 218 ton ve dünyanın en büyük çanı olma unvanına sahip. Uzunluğu ise 6.15 metre. Dünyanın en büyük kilise çanı olması için imal edilmiş ancak hiç çalınamamış zira 1737 yılında demiri döküldükten hemen sonra çıkan yangın neticesinde itfaiyecilerin soğutma çalışmaları esnasında çatlamış ve bundan dolayı büyük bir parçası kırılarak kopmuş. Kırılan parça şu an çanın dibinde duruyor.

7. Kremlin Çar Topu (Tsar Ball): Büyük Ivan Çan Kulesi'nin tam karşısında göreceğiniz, sembolik bir etkiye sahip olan bu Çar Topu; 1586 yılında IV. İvan'ın oğlu I. Fyodor'un isteği üzerine, Rus top ustası

Andrey Chokhov tarafından dökülen, büyük bir erken modern dönem topu. 16. ve 17. yüzyıllarda Kremlin'i korumak amacıyla Kitay Gorod'daki Spaski kapısının önüne koyulmuş ancak herhangi bir savaşta kullanılmamış. Sadece bir atış izi ve bu da imal edildiği dönemde deneme atışı yapılmasından kaynaklanıyor. Topçuluk ve dökme sanatına ait en eski Rus eseri olarak biliniyor ve kalibresine göre dünyanın en büyük bombardıman topu olarak Guinness Rekorlar Kitabı'na girmiş. Uzunluğu 5,34 metre, çapı 890 milimetre, namlu kalınlığı 15 santimetre ve ağırlığı ise 40 ton. Topun yanında duran dökme demirden yapılan dekoratif top arabası da 1835 yılında yapılmış.

8. Meçhul Asker Anıtı (Tomb of the Unknown Soldier): Kızıl Meydan ile Kremlin Sarayı'nın giriş kapısı olan Kutafya Kulesi arasında, devasa Kremlin duvarlarının hemen dibinde göreceğiniz bu anıt, II. Dünya Savaşı sırasında ölen Sovyet askerlerine adanmış. Savaşta öldürülen ve başlangıçta Nazilerin Moskova'ya en fazla yaklaştıkları yer olan Zelenograd'da bir toplu mezara gömülen meçhul askerlerin kalıntıları, 1966 yılının Aralık ayında Kremlin Duvarı'na taşınmış ve yapılan sembolik mezar taşına da "Sizin adınız bilinmiyor ancak şehadetiniz ölümsüz" yazılmış. Anıtın hemen sağına ise "1941 - Vatan İçin Şehit Düşenlere - 1945" yazısı bulunan bir başı duvarı yapılmış. Hemen önünde de sönmeyen (sonsuz) ateş bulunuyor. Meçhul asker anıtı; yeni evlilerin çiçek bırakıp fotoğraf çekindiği bir tür ulusal hac yeri. Her saat başı gardiyanlar, nöbetçi muhafızları değiştirmek için muhteşem bir senkronize tören gerçekleştiriyor. Bu töreni kesinlikle izlemelisiniz.

9. Manej Meydanı (Moscow Manege - Manezhnaya Square): Meçhul Asker Anıtı'nın hemen karşısında göreceğiniz bu park, 19. yüzyılda sarayın bir parçası olarak askerlerin eğitim aldığı bir bölge bugünse yılın farklı dönemlerinde etkinliklerin düzenlendiği bir park olarak hizmet veriyor. Parkta göreceğiniz cam kubbeler ise hemen altında yer alan yer altı çarşısına ait tavan kubbeleri. Özellikle yılbaşı dönemi tamamen ışıklandırılan meydan, her mevsim soluklanabileceğiniz bir adres olarak bekliyor.

10. Aziz Vasil Katedrali (Saint Basil's Cathedral): Kızıl Meydan'da yer alan ve sadece Moskova'nın değil aynı zamanda Rusya'nın en ikonik yapısı olan bu katedralin fotoğraflarını Rusya ile alakalı her türlü tanıtım aracında görebilirsiniz. Farklı renkler, şekiller ve desenlerin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan rengarenk kuleleri ve kulelerin soğan kubbeleri ile meydana masalsi bir güzellik katan katedral; 1555-1561 yılları arasında Korkunç İvan'ın Kazan ve Astrahan hanlıklarına karşı kazandığı zaferlerin simgesi olarak inşa edilmiş. Aslında 8 küçük şapel birleşiminden oluşan bu dini yapı ilk olarak 1737 yılında meydana gelen yangında ağır hasar almış. 20. yüzyılda ise Bolşeviklerin saldırısına uğramış ve az hasarla kurtulmayı başarmış. Günümüzde göz alıcı güzelliği ve tüm ihtişamı ile Kızıl Meydan'a gelen ziyaretçileri selamlamaya devam ediyor. Katedral o kadar güzel ki; Napolyon'un aşık olduğu ve savaştan sonra söküp Paris'e götürmeye çalıştığı rivayet edilir. Korkunç İvan'ın, aynısını başka yere yapamamışlar diye Barma ve Postnikov isimli mimarları kör ettiğine dair bir efsane de var. Unesco tarafından Dünya Kültür Mirası Listesine alınan katedral günümüzde müze olarak hizmet veriyor. Aziz Vasil Katedralini her gün 11:00 ve 17:00 saatleri arasında ziyaret edebilirsiniz. Giriş ücreti 700 RUB ve 16 yaşından küçükler ücretsiz. Aziz Basil Katedrali Müzesi ve Devlet Tarih Müzesi giriş biletleri sınırlı sayıda satışa sunuluyor, bu yüzden Moskova'ya gitmeden önce <http://tickets.shm.ru/ru> adresinden biletlerinizi online olarak satın alabilirsiniz.

11. Lenin'in Mozolesi (Lenin Mausoleum): Kızıl Meydan'ın tam ortasında yer alan bu anıt mezar; 1870 yılında doğan ve 1924 yılında beklenmedik bir şekilde 54 yaşında vefat eden, Sovyetler Birliği'nin kurucusu Vladimir İlyiç Ulyanov yani bilinen adı ile Vladimir Lenin için 1924-1930 yılları arasında inşa edilmiş. Lenin vasiyetinde Leningrad'daki aile mezarlığına defnedilmek istediğini yazmış ancak Stalin halkın yoğun taleplerine daha fazla karşı koyamayarak vatandaşların Lenin ile vedalaşabilmesi için Kızıl Meydan'a dev bir mozole yaptırmış ve Lenin'in naaşını mumyalatarak sergilemeye başlamış. Ziyaretlerin ardı arkası kesilmeyince de Lenin'in naaşı ve mozole burada sabit kalmış. Sonsuzluğu simgeleyen küp şeklindeki yapıda kullanılan kırmızı granit komünizmi, siyah

labradorit taşı ise yası simgeliyor. Mozole'nin girişinin üstünde, 70 yıldır devlet başkanlarının resmi geçit ve törenlerde konuşma yaptıkları kürsü bulunuyor. Binanın içi 100 m² olarak bir lobi ve yas salonu şeklinde düzenlenmiş. Merdivenlerden inilerek yas salonuna ulaşıyor ve Lenin'in naaşı da bu salonda cam bir lahit içerisinde bulunuyor. Lahitin iki yanında da iki asker nöbet tutuyor. Ziyaretçiler çok kısa bir süre Lenin'in naaşını gördükten sonra mozolenin sağ tarafında bulunan kapıdan çıkarak mozole arkasındaki diğer Sovyet yöneticilerinin mezarlarını ziyaret ediyor. Günün her saati yüzlerce kişiden oluşan bir kuyruk olduğu için içeride kalınan süre çok kısa tutuluyor yani hemen Lenin'e bir bakış atıp çıkmanız gerekiyor. Lenin'in naaşı 18 ayda bir yeniden tahnit ediliyor, bu süreçte mozole ziyaretçilere kapatılıyor ve naaş mozole laboratuvarına götürülüyor, burada mumya çözülüyor ve tekrar mumyalama işlemleri yapılıyor ve Lenin'in üzerindeki takım elbise de yeni ve temiz olanlarıyla değiştiriliyormuş. İçeride fotoğraf çekmek yasak ve giriş ücretsiz ancak Lenin'i görebilmek için yılın her dönemi saatlerce sıra beklemeyi göze almanız gerekiyor çünkü sadece 10.00 – 13.00 saatleri arasında ziyaret edilebiliyor.

12. GUM Alışveriş Merkezi (GUM Shopping Mall): Kızıl Meydan'da, Lenin Mozolesinin tam karşısında yer alan bu devasa alışveriş merkezi 1893 yılında hizmete sunulmuş. Kızıl Meydan'a bakan yaklaşık 240 metre uzunluğuna sahip ayrıntılı cephesinin arkasında yüzlerce lüks mağaza ve restoranın bir arada bulunduğu, oldukça hareketli bir alışveriş merkezi. İnşa edildiği dönem muhteşem tasarımı ile adeta mimari bir devrim olarak görülmüş. Aslında tüm Sovyet şehirlerinde yer alan büyük alışveriş merkezlerinin genel adı GUM ve Rusça'da "Uluslararası Devlet Mağazası" anlamına geliyor. Tabi en meşhur GUM, Kızıl Meydan'da yer alıyor. Sovyetler döneminde yapının en üst katı, Komünist Parti'nin üst düzey yetkililerine ayrılmış ve halktan kişilerin girmesine izin verilmeyormuş. Günümüzde ise her katı halka açık ve dünyaca ünlü markalara ait yüzlerce mağazaya ev sahipliği yapıyor.

13. Devlet Tarih Müzesi (State Historical Museum): Kızıl Meydan'ın en ihtişamlı yapılarından birisi olan ve sadece bina olarak dahi kesinlikle incelemeyen, detaylı fotoğraflarını çekmeden ayrılmamanız gereken müze; 1883 yılında hizmete açılmış ve içerisinde buzul çağından başlayıp günümüze kadarki dünya ve Rus tarihini tüm detayları ile gözler önüne seren 5 milyondan fazla eser ve yaklaşık 15 milyon sayfa belge sergileniyor. Eğer müzeyi layıkıyla gezmek istiyorsanız kesinlikle İngilizce dil desteği sunan sesli rehberlerden almalısınız. Paleontoloji, bilim, teknoloji, arkeolojik kalıntılar, tarihsel bulgular, resimler, çizimler, heykeller, dekoratif sanatlar, din, edebiyat, müzik ve tiyatro sanatları ile Rusya'nın en büyük koleksiyonuna sahip. Her bir odası farklı dönem ve bölgeye özgü özellikleri yansıtabilecek şekilde tasarlanmış. Müzenin içerisi, eski Rus kiliselerini andıran oldukça süslü duvarlara sahip. İlk katında Orta Çağ Ruslarıyla ilgili sergiler, Moğol istilalarını ve Rus devletinin sağlamlaşmasını anlatan odalar ve 2. katında ise kraliyet ailesi mensuplarının kişisel eşyalarını, sarayın iç mekanlarını süsleyen mobilyaları, dekorasyon ürünlerini, farklı dönemlere ait çeşitli sanat eserlerini ve belgeleri görebileceğiniz İmparatorluk sergisi yer alıyor. Ziyaret saatleri; Pazartesi, Çarşamba, Perşembe, Pazar günleri; 10:00 - 18:00, Cuma ve Cumartesi günleri 10:00 - 21:00, Salı günleri kapalı ve giriş ücreti 700 RUB.

14. Kazan Katedrali (Kazan Cathedral): Devlet Tarih Müzesi'nin hemen yan tarafında yer alan bu altın kubbeli renkli katedralin ilk hali, ahşap olarak 1612 yılında inşa edilmiş. Moskova'yı Litvanya-Polonya ordusundan kurtardıktan sonra, zaferini Kazan İkonu Theotocos'un arabuluculuğuna bağlayan Prens Dmitry Pozharsky, kendi parasıyla Meryem Ana'ya adanmış ilk ahşap katedrali inşa ettirmiş. Bu katedral 1632 yılında çıkan bir yangında büyük oranda yanmış ve Çar I. Mihail kiliseyi tuğla kullanılarak yeniden yaptırmış. 1936 yılına gelindiğinde ise Joseph Stalin, Kızıl Meydan'daki kiliselerin askeri geçit törenlerine ve işçi kutlamalarına engel olduğuna karar vermiş ve bu nedenle, Aziz Basil Katedrali haricinde kalan Moskova'daki diğer dini yapıların yanı sıra bu küçük tapınağın da yıkılmasını emretmiş. Bugün görülen bu güzel katedral, 1993 yılında Sovyetler Birliği'nin düşüşünden sonra yeniden inşa edilmiş. Yıkılmadan önce çekilen fotoğrafların yardımıyla, mevcut mimarisi orijinal

tapınağa sadık kalınarak yapılmış. Kazan Katedrali, karakteristik olarak zıt renklere sahip Rus Ortodoks kiliselerine özgü; beyaz, yeşil ve altın süslemeli kırmızı tuğlalar, kavisli kemerler, üzerinde haçlar bulunan küçük soğan kubbeler ve eski duvar resimleri ile ön plana çıkıyor. İçerisinde ise küçük, soft bir şekilde aydınlatılmış bir ana tapınak ve iki yan şapel, ziyaretçileri ve kiliseye gelenleri sakin, mum ışığında, tütsü kokan bir ambiyansa davet ediyor. Eğer ayın sırasında gelerseniz koronun ilahileri ile ambiyans daha da zenginleşiyor. Kiliseye giriş ücretsiz.

15. Bolşoy Tiyatrosu (Bolshoi Theatre): Kızıl Meydan'a birkaç yüz metre uzaklıkta yer alan bu ikonik yapı, Moskova seyahatinin olmazsa olmazlarından birisi. Bir tiyatro veya bale gösterisine katılmayacak bile olsanız sadece iç kısmını gezmek için dahi vakit ayırmak zorundasınız. Paris, Viyana, Minsk, Kiev gibi şehirlerde benzerlerini görebileceğiniz, dünyanın en meşhur tiyatrolarından birisi olan, Neoklasik tarzdaki ikonik binası Joseph Bové tarafından tasarlanan Bolşoy Tiyatrosu 1825 yılında inşa edilmiş. Klasik Rus Mimarisinin en nadide örneklerinden birisi, bu yüzden Bolşoy'u onurlandırmak için 100 Ruble banknotunun üstüne fotoğrafını basılmış. İnşa edildiği dönemden bu yana iki kez yanan bina birçok kez restore edilmiş, sonuncusu 6 sene sürmüş ve yaklaşık 660 Milyon Dolara mal olmuş. Dünyaca ünlü Kuğu Gölü (1877) ve Fındıkkıran (1919) balesinin ilk gösterimi bu tiyatrodan yapılmış ve hatta Nazım Hikmet'in Ferhad ile Şirin kitabının bir bale uyarlaması da yine burada sahnelenmiş. Bolshoi Ballet dünyanın en bilindik ve en başarılı tiyatro şirketlerinden birisi olduğu için hem Rusya'da hem de uluslararası turnelerde tüm gösterileri kapalı gişe oynuyor. Bale gösterilerine ait biletler 300 Ruble'den başlıyor ve eğer üst katlardan bilet alırsanız bir de 50 Ruble ödeyerek küçük dürbünlerden kiralamanız gerekiyor çünkü sahne biraz uzakta kalıyor. Her oyunda salon dolduğu için bilet alma işini gişeye bırakmamanız gerekiyor çünkü biletler anında tükeniyor. Size tavsiyem, seyahatinizden bir hafta önce <https://www.bolshoi.ru/en/timetable/> adresini ziyaret ederek biletinizi online olarak satın almanız olacaktır. Gösteri izlemek istemiyorsanız, rehberli turlar ile içeriye gezebilirsiniz. Bolşoy Tiyatrosunun bir bölümü 1918 yılında müzeye çevrilmiş ve içerisinde; sahnelenen performanslara ait posterler, kullanılan malzemeler, çeşitli materyaller, kıyafetler vs. sergileniyor. Rehberli turlar; Salı, Çarşamba ve Cuma günleri saat 11.30'da düzenleniyor ve bilet ücreti 1500 RUB. Eğer buraya metro ile ulaşmak istiyorsanız; Teatralnaya (Bolşoy Tiyatrosu) ya da Okhotny ryad (Tiyatro Meydanı) duraklarından birinde inebilirsiniz.

16. Vladimir Mayakovsky Devlet Müzesi (Vladimir Mayakovsky State Museum): Kızıl Meydan'a yürüme mesafesinde, Lubyanskaya Meydanı'ndaki tarihi bina içerisinde yer alan müze, 1937 yılında açılmış. Bu ev aynı zamanda şairin yaşadığı ve intihar ederek öldüğü apartman. Toplamda 5 katlı ve her bir kat farklı konseptlere ayrılmış şekilde; şairin arşivi, kişisel eşyaları, mektupları, el yazmaları, belgeler, resimli ve grafik eserler, ayrıca nadir kitaplar ve fotoğraflar da dahil olmak üzere yaklaşık 50 bin adet eser sergileniyor. Her gün 13:00 - 18:00 saatleri arasında hizmet veriyor, Çarşamba günleri kapalı ve giriş ücreti 300 RUB.

17. Nikolay Gogol Müzesi (Nikolai Gogol House-Museum): Kızıl Meydan'a yürüme mesafesinde yer alan bina; hem bir anıt müzesi hem de yazara adanmış, 250.000'den fazla ciltten oluşan bir bilimsel kütüphane olarak hizmet veriyor. Ziyaretçiler; psikoloji, sanat, felsefe, edebiyat ve teoloji ile alakalı geniş bir kitap koleksiyonuna erişebiliyor. Burası Moskova'da Gogol'un gerçekte yaşadığı ve hayatta kalan tek ev. Gogol 1848 yılında buraya taşınmış ve 1852 yılında yine burada hayata gözlerini kapatmış. "Ölü Canlar" romanını bu evde yazmış ve hatta romanın ikinci bölümünü yine bu evin şöminesinde yakmış. Yazarın kişisel eşyaları; her biri belirli bir öğeye sahip olan, video ve özel ses efektlerinin kullanıldığı farklı odalarda sergileniyor. Son salon, Gogol'un öykülerinden karakterlerle dekore edilmiş ve Gogol'un çalışmalarından esinlenen illüstrasyonlar ve Gogol'un Moskova'sı ile ilgili bilgileri gösteren dokümanik ekranlara sahip. Pazartesi ve Salı günleri kapalı, her ayın üçüncü Pazar günü ücretsiz ve diğer günler giriş ücreti 40 ila 120 RUB arasında değişiyor.

18. Gorki Müzesi (Gorky Museum): Dünyacı ünlü Rus yazar ve politik eylemci olan Aleksey Maksimoviç Peşkov yani bilinen adıyla Maksim Gorki tarafından kullanılan Art Nouveau tarza sahip bina, ünlü Mimar Fyodor Schechtel tarafından 1900-1902 yılları arasında inşa edilmiş. 1917'deki Rus Devrimi'nden sonra evin asıl sahipleri olan Ryabouchinsky ailesi Fransa'ya göç etmiş. Maxim Gorky, hükümetin otoritesini uluslararası bir düzeye yükseltmeye yardım etmek için Stalin'in davetiyle 1932'de Sovyet Rusya'ya döndükten sonra buraya yerleşmiş ve etrafı güvenlik çemberi ile çevrilmiş. Stalin hem Gorki'nin nüfuzundan faydalanmış, hem de tehlike arz etmemesi için bu malikanede adeta bir ev hapsi yaşatmış. Zaten 4 yıl yaşadıkten sonra da ajanlar tarafından zehirlenerek 1936 yılında öldürülmüş. 1965 yılında ise Gorky'e adanan bir müzeye dönüştürülmüş. Müzeye giriş ücretsiz.

19. Eski Arbat Caddesi (Old Arbat Street - Ulitsa Arbat): Kızıl Meydan'a yaklaşık yarım saatlik yürüme mesafesinde bulunan Arbat Caddesi için Moskova'nın belki de en ünlü, en popüler yürüyüş ve alışveriş caddesi denilebilir. Yaklaşık 1.2 kilometre uzunluğa sahip trafiğe kapalı Arbat Caddesi üzerinde; önemli müzeler, hediyelik eşya mağazaları, kafeler, restoranlar, el yapımı ürünler satan pastaneler, ünlü markalara ait mağazalar, kitapçılar, seyyar satıcılar vs. bulunuyor. Sadece bu kadar değil aynı zamanda sokak müzisyenleri, dansçılar ve ressamlar da her akşam bu cadde üzerinde hünelerini sergiliyorlar. Rus edebiyatının ünlü şairi Puşkin'in evi de bu sokağın girişinde yer alıyor. Mavi renkli binanın karşısında Puşkin ise eşi Natali'nin birlikte olduğu heykel yer alıyor. Hem gecesi hem gündüzü ayrı güzel, bu yüzden her iki zaman aralığında da Arbat'ı görmeyi tavsiye ederim. Moskova'da alışveriş yapmak için en doğru adreslerden birisi çünkü mağazalar büyük ve çeşit çok fazla. Çalışanların büyük çoğunluğu Özbekistan, Türkmenistan ve Kazakistanlı olduğu gibi hepsi Türkçe biliyor, bu yüzden dil avantajını kullanın ve çok iyi pazarlık yapın. Söyledikleri fiyatların yarısına kadar düşüyorlar, aklınızda olsun. Örneğin 1000 RUB dedikleri bir kalpağı, iyi bir pazarlıkla 500-600 RUB'a alabilirsiniz. Arbat Caddesi açık ve koyu mavi metro hatlarının Smolenskaya durağında inerek, yaklaşık 500 metrelik bir yürüyüşle ulaşabilirsiniz.

20. Puşkin Güzel Sanatlar Müzesi (Pushkin State Museum of Fine Arts): Kızıl Meydan'a yaklaşık 20-25 dakikalık yürüme mesafesinde yer alan ve 1912 yılında kurulan bu devasa kompleks, farklı konseptlere sahip üç ayrı binanın birleşiminden meydana geliyor. Müze toplamda 3 katlı ve 26 odalı. İçerisinde; Van Gogh, Picasso, Rembrandt, Monet, Goya, Rodin, Cezanne, Dufrenoy, Matisse, Kandinsky gibi dünyaca ünlü sanatçılara tablolar ve heykeller ile 19. ve 20. yüzyılın daha birçok seçkin örnekleri sergileniyor. Antik Mısır'a ait mumyalar, silahlar, mezar taşları, ayin öğeleri, takılar, heykeller ve Türkiye'den çalınan M.Ö 2500 yılına ait Troya Hazinesi de yine bu müzede sergileniyor. Avrupa'nın en büyük sanat müzesi olarak kabul ediliyor ve yılın belirli dönemlerinde içerisinde müzik festivali düzenleniyor. İçeride flash kullanmadan fotoğraf çekebilirsiniz, ziyaret saatleri 11.00-20.00 arası, giriş ücreti 400 RUB ve 16 yaşından küçükler ücretsiz. Eğer metro ile gitmek isterseniz Kropotkinskaya istasyonunda inmeniz gerekiyor.

21. Kurtarıcı İsa Katedrali (Cathedral of Christ the Saviour): Kızıl Meydan'a yaklaşık 20 dakikalık yürüme mesafesinde yer alan kilise tam anlamıyla mimari bir başyapıt. Toplamda 79 metre uzunluğu ile bazı kaynaklara göre dünyanın en yüksek, bazı kaynaklara göre ise Romanya Bükreş'teki Halk Kurtuluş Katedrali'nden sonra dünyanın ikinci en yüksek Ortodoks Hristiyan kilisesi olma unvanına sahip. Burada bulunan ilk kilise; Napolyon'a karşı kazanılan zaferin şerefine Çar I. Aleksandr'ın emri ile Mimar Konstantin Ton tarafından projelendirilmiş ve 1883 yılında Rus-Bizans tarzında yapılmış. Halka bağışlanan kilisenin iç mekanlarını ünlü Rus ressam ve heykeltıraşlar yapmış. 1931'de Stalin'in emri üzerine, kilise büyük oranda tahrip edilmiş. Bulduğu yere, bahçesinde 100 metrelik Lenin heykeli bulunan, SSCB'nin merkezi olacak muazzam bir Sovyet Sarayı inşa edilecekti ancak 2. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi ile sarayın inşası başlamadan bitmiş ve tüm çelikler sökülerek savaş ekipmanları üretiminde kullanılmış. Sarayın yapımı için açılan çukura ise 1958 yılında dünyanın en büyük üstü açık havuzu inşa edilmiş. 1994 yılında kilisenin tekrar yapılmasına karar verilmiş ve bina,

eski fotoğraflara, resimlere ve krokilere göre modern teknolojiler kullanılarak yeniden kurulmuş. 19. yüzyılda inşası 45 yıl süren kilise, 20. yüzyılın sonunda sadece altı ayda yeniden inşa edilmiş ve 19 Ağustos 2000 tarihinde hizmete açılmış. Katedral içerisinde; Sovyetlerin burada inşa ettikleri dev yüzme havuzunun ve aslında planladıkları devasa Lenin gökdeleninin resimlerini görebileceğiniz bir müze bulunuyor. En az 10 kişilik rehberli turlar ile yapılan geziler sırasında katedrali, müzeyi ve revaktan muhteşem şehir manzarasını görebilirsiniz. Katedralin iç kısmında 1812 savaşını betimleyen freskler ve üç adet sunak yer alıyor. Bu sunaklardan merkezde yer alanı doğuşa, diğer ikisi ise St. Nicholas ile Alexander Nevsky'ye adanmış. İbadet yeri olduğu için içeriye giren kadınlardan başlarını örtmeleri ve erkeklerin de pantolon giyinmeleri gerekiyor. Altın renkli kubbeleri, beyaz rengi, konumu ve tüm ihtişamı ile Moskova'nın güzelliğine güzellik katıyor.

22. Gorki Parkı (Gorky Park): Kurtarıcı İsa Katedrali'nin tam karşısında, Moskova Nehri kenarında yer alan bu devasa park, tıpkı New York'ta bulunan Central Park gibi şehrin merkezine konumlanmış muhteşem bir yeşil alan. Hem Moskovalıların hem de şehri ziyarete gelen yerli ve yabancı turistlerin uğrak adreslerinden birisi. Her mevsimde ayrı güzel. Eğer bahar ve yaz aylarında giderseniz yemyeşil ağaçların arasında yürüyüş yapabilir, havuz başında oturabilir, plajında güneşlenebilir, bisikletle gezilebilir, kafelerde vakit geçirebilir veya lunaparkta eğlenebilirsiniz. Özellikle dönme dolap oldukça meşhur çünkü hem park hem de şehir manzarası seyretme imkanı sunuyor. Eğer sonbahar aylarında giderseniz pastel tonlara sahip muhteşem fotoğraf kareleri yakalayabilir ve kış aylarında giderseniz de yine kar fotoğrafları çekebilir, karlar arasında yürüyüş yapabilir ve Avrupa'nın en büyük buz pistinde kayabilirsiniz. Özellikle yaz aylarında akşamları park içerisinde sokak dansı ve sokak müziği yapan sanatçıların performanslarını izleme şansı bulabilirsiniz. Kısaca, adını ünlü Rus yazar ve siyasi eylemci olan Maksim Gorki'den alan Gorki Park'ta yok yok. Kızıl Meydan'dan yürüyerek ulaşabilirsiniz, eğer metro ile gitmek isterseniz de Sokolnicheskaya metro hattının Park Kultury istasyonunda inip Krimsky Köprüsünden karşı kıyıya yürümeniz yeterli olacaktır.

23. Turgenev Müzesi (Ivan Turgenev Museum): Gorky Park'ın tam karşısında, nehrin diğer kıyısına ve Kurtarıcı İsa Katedrali'ne yakın bir konumda yer alan bu mavi renkli sevimli konak; ünlü Rus şair, yazar, oyun yazarı ve çevirmen olan İvan Sergeyeviç Turgenyev ile annesi Varvara Turgenyev tarafından 1840-1850 yılları arasında kullanılmış. Aslında burayı yazarın evi olduğu için değil, 18. Yüzyıl Rusya'sına ait bir ev nasıl olur, onu görmek için gezmelisiniz. Evin içerisine adım attığınız andan itibaren 200 yıl geriye gidecek ve o dönemde kullanılan ev eşyalarına hayranlıkla bakacaksınız. Müze Çarşamba, Perşembe ve Cuma günleri ziyarete açık, giriş ücreti 450 RUB ve her ayın üçüncü Pazar günü ücretsiz.

24. Tretyakov Devlet Galerisi (The State Tretyakov Gallery): Kızıl Meydan ile Gorky Park arasında kalan ve her ikisinden de yürüyerek kolayca ulaşım sağlayabileceğiniz müze, sanata ilgi duyanlar için Moskova seyahatinin en anlamlı duraklarından birisi olacaktır. Adını başarılı bir tüccar, sanayici ve dünyanın en ünlü Rus sanatçılarından biri olan Pavel Tretyakov'dan alan bu galeri, Rusya'nın en önemli kültür ve sanat koleksiyonuna sahip. 1856 yılında kurulan müzenin içerisinde; hem Pavel Tretyakov'a ait hem de Pavel Tretyakov tarafından dünyanın çeşitli yerlerinden toplanan 11. yüzyıl ve 20. yüzyılın ilk yıllarına ait resim, heykel, grafik ve çeşitli sanat dallarını temsil eden 1300'den fazla eser sergileniyor. Ünlü ressam İlya Repin'in en meşhur eseri olan **"Korkunç İvan Oğlunu Öldürüyor"** adlı tablosu, 1411 yılında Rus ressam Andrei Rublev tarafından yapılan ve Rus sanatının da doruk noktalarından biri olarak kabul edilen **Teslis ikonası**, bir portre ustası olan Valentin Serov tarafından 1887 yılında yapılan **Şeftalili Kız tablosu**, Vasily Surikov tarafından 1884 yılında yapılan ve Rus sanatının en etkileyici ve en duygusal panellerinden biri olarak kabul edilen, dini inancı nedeniyle doğru yolu bulması için manastıra sürgün edilen ve burada asil bir Ortaçağ kadını olan **Boyarina Morozova** tablosu, Alexander Ivanov tarafından 1837 yılında yapılan ve İmparator II. Alexander tarafından satın alınan **Halktan Önce Mesih'in Görünüşü** isimli tablo, Konstantin Flavitsky tarafından

1864 yılında yapılan ve İmparatoriçe Elizabeth'in kızı olduğunu iddia ettiği için hapse atılan Prenses Tarakanova'yı tasvir eden ve koleksiyonun en dramatik parçası olan **Prenses Tarakanova** tablosu müzenin kesinlikle görülmesi gereken başyapıtlarından. Buraya Kızıl Meydan'dan yürüyerek ulaşabilirsiniz ancak metro ile gitmek isterseniz Tretyakovskaya veya Novokuznetskaya duraklarından birinde inmeniz yeterli olacaktır. Müzenin giriş ücreti gezmek istediğiniz salonlara göre 300-500 RUB arasında değişiyor ve 16 yaşından küçükler ücretsiz. Dilerseniz <https://www.tretyakovgallery.ru/tickets/exhibitions/> adresini ziyaret ederek hem sergilere göz gezdirebilir hem de biletinizi online olarak satın alabilirsiniz.

25. Novodevichy Manastırı ve Mezarlığı (Novodevichy Monastery and Cemetery): Moskova seyahatinin olmazsa olmazlarından birisi diyebileceğimiz, bir mezarlıktan çok daha fazlası olan bu kompleks, Ivan Mashkov tarafından tasarlanmış ve 1898'de açılmış. Prens Vasili tarafından 1524'de Smolensk'in ele geçirilmesi anısına yaptırılan ve diğer adı Yeni Bakireler Manastırı olan Novodevichy Manastırı'nın himayesinde yer alan bu nekropol; her biri adeta başlı başına bir sanat eseri olan mezar taşları, küçük şapeller ve büyük heykeller ile süslenmiş park benzeri bir ambiyansa sahip. Novodevichy Mezarlığı'na gömülmek, prestij açısından Kremlin Duvarı Nekropolü'ne gömülmekten sonra geliyormuş. Sovyetler Birliği'nin çöküşünden bu yana, Kremlin Duvarı artık cenazeler için kullanılmıyor ve Novodevichy Mezarlığı yalnızca sembolik olarak önemli gömüler için kullanılıyor. Son olarak hem Rusya Federasyonu'nun ilk Başkanı Boris Yeltsin hem de dünyaca ünlü Rus çello sanatçısı olan Mstislav Rostropovich buraya gömülmüş. Bugün mezarlıkta Rus yazarların, müzisyenlerin, oyun yazarlarının ve şairlerin yanı sıra ünlü aktörlerin, siyasi liderlerin ve bilim adamlarının mezarları bulunuyor. Ünlü Rus yazar Anton Çehov, Stalin'in karısı Mayakovsky, Ölü Canlar romanının yazarı Nikolai Gogol, ünlü Sovyet yönetmen Sergey Ayzenshtayn, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Birinci Sekreteri olan Nikita Kruşçev, Rusya'nın ilk başbakanı ve devlet başkanı olan Boris Yeltsin ve siyasi düşünceleri yüzünden defalarca tutuklanmış ve yetişkin yaşamının büyük bölümünü hapiste ya da sürgünde geçirmiş olan *Mavi Gözlü Dev* Nazım Hikmet ve hemen yanında ise eşi Vera yatıyor. Novodevichy Mezarlığı'na kırmızı renkli metro hattının Sportivnaya durağında inerek kısa bir yürüyüşle ulaşabilirsiniz. Kızıl Meydan'a dönmek için de yine kırmızı hatta binip Bibliotekha im. Lenina durağında inebilirsiniz. 11.00 - 17.00 saatleri arasında açık olan mezarlığa giriş ücreti ise 300 RUB.

26. Uzay Fatihleri Anıtı ve Kozmonotluk Müzesi (Tour of Soviet Moscow and The Cosmonaut Museum): Moskova ve hatta Rusya'nın en iyi müzelerinden birisi olan Kozmonotluk Müzesi; 1964 yılında inşa edilen 107 metre uzunluğa sahip Uzay Fatihleri Anıtı'nın hemen altında yer alıyor. Müze, Yuri Gagarin'in uzaya çıkmasının 20. yıl dönümü olan 10 Nisan 1981 yılında kapılarını açmış. İçerisinde Rus Uzay Tarihi'ne ait 85 binden fazla eser sergileniyor. Bunların en bilindikleri arasında; Sovyet Krechet uzay giysisi, uzay gemileri, uydular, roket sevk üniteleri olan RD-214, Yuri Gagarin tarafından kullanılan uzay kapsülü, Sovyet ay avcısı Lunokhod, Apollo-Soyuz Test Projesi'ne ait mürettebat el kitabı, Sovyet uzay programının posterleri, ay parçalarıyla birleştirilen SSCB bayrağı, Gagarin'den önce uzaya gönderilen Belka ve Strelka isimli köpeklerin doldurulmuş vücutları sayılabilir. Tabi sadece bu kadar değil, uçuş tarihini anlatan çok çeşitli Sovyet ve Rus sergileri ile astronomi, uzay araştırması ve uzay teknolojisine dair binlerce farklı materyal sergileniyor. Sovyetler Birliği pilotu ve kozmonotu olan ve 12 Nisan 1961'de Vostok uzay aracıyla uzaya çıkarak Dünya yörüngesinde turunu tamamlayarak uzaya çıkan ilk insan olmayı başaran ve bu başarısıyla birlikte uzay çağını başlatan Yuri Alekseyeviç Gagarin'e, Sovyet roket mühendisi olan ve ABD ile SSCB arasında 1950 ve 1960'larda yaşanan Uzay Yarışı sırasında Sovyet uzay araçlarının baş tasarımcısı olan, Sovyet uzay programının kilit adamı olduğu için güvenlik nedenleriyle hayatı boyunca ismi kamuoyundan gizli tutulan Sergey Korolyov'a, SSCB tarafından 4 Ekim 1957'de yörüngeye oturtulan ve Dünya'nın ilk yapay uydusu olan, süper güçler arasında yeni bir rekabet olan Uzay Yarışı'nı başlatan Sputnik 1 uydusuna, 1960'larda Korolyov Tasarım Bürosu tarafından Sovyet uzay programı için tasarlanmış bir uzay aracı olan ve ilk insanlı ay aracının temelini oluşturan Soyuz 1 mekiğine ayrıca uzaya çıkan ilk hayvanlar olma unvanına sahip

Belka ve Strelka isimli dişi sokak köpeklerine adanan Kozmonotluk Müzesi kesinlikle görölmeye değer. Müzeye metro ile ulaşmak isteyenler Prospekt Mira durağında inebilirler. Giriş ücreti 300 RUB.

27. Tverskaya Caddesi (Tverskaya Street – Ulitsa Tverskaya): Burası Moskova ve hatta belki de Rusya'nın en ünlü caddesi. Trafiğe açık, üzerinde yüzlerce mağaza, otel, kafe, restoran, işyeri, kamu binası vs. yer alan devasa bir bulvar. Moskova'nın ana caddesi ve hatta tam anlamı ile şehrin can damarı denilebilir. 1935-1990 yılları arasında 'Gorky' adıyla anılan cadde şimdi ki adını ise yolun devamında bulunan Tver şehrinden alıyor. St. Petersburg kurulduğunda bu yol, Rusya'nın iki büyük şehrini birbirine bağlamış ve tüm Rus hükümdarları Moskova Kremlin'deki Varsayım Katedrali'nde gerçekleşen taç giyme törenlerine giderken Tverskaya boyunca ilerledikleri için Çar'ın Yolu da deniliyormuş. Günün her saati aşırı kalabalık ve yılın her dönemi de oldukça popüler olan bir cadde.

28. Yuri Dolgoruki Heykeli: Kızıl Meydan'a ulaşan ve şehrin can damarı olan Tverskaya Caddesi üzerinde göreceğiniz bu ihtişamlı heykel; 1149–1151 yılları arasında hüküm süren, Kiev Büyük Prensi olarak bilinen ve Vladimir-Suzdal Knezliğinin kurucusu olan Yuri Dolgoruki'ye ait. Şehrin en işlek bölgesinde yer aldığı için SSCB ve Moskova'nın simgelerinden biri haline gelen heykelin hemen önünde çeşitli etkinlikler düzenleniyor ve özellikle Noel zamanı şehrin en hareketli bölgesi yine bu heykelin önü oluyor.

29. Lubyanka Binası (Lubyanka Building): SSCB döneminde KGB'nin merkez binası olarak kullanılan ve aynı zamanda işkencelerin de yapıldığı bir hapisane olan bu dev kompleks Lubyanka Meydanı'nda yer alıyor. Günümüzde Rusya Federal Güvenlik Servisi tarafından kullanılan, ön cephesinde halen çekiç ve orak simgelerini görebileceğiniz bu Neo-Barok tarza sahip bina kesinlikle görülmesi gereken yerlerden. İçerisinde KGB müzesi de bulunan Lubyanka Binası metronun Lubyanka istasyonunda indiğinizde direkt karşınıza çıkacaktır.

30. Serçe Tepeleri (Sparrow Hills): Şehir merkezinden nispeten uzak bir konumda, 1980 Yaz Olimpiyatları'nın açılış ve kapanış törenlerinin yapıldığı Lujnizki Stadyumu karşısında yer alan Serçe Tepeleri; Moskova Nehri'nin sağ kıyısında bulunan ve şehrin en yüksek noktalarından biri olan, nehirden 60–70 metre yükseklikte ve yaklaşık 220 metre rakıma sahip bir tepe. 1935-1999 yılları arasındaki adı Lenin Tepeleri olan bu tepeler Moskova'nın en güzel görüldüğü noktalardan birisi olarak kabul ediliyor. Birçok Rus yazar ve şair tarafından ölümsüzleştirilen tepeler, ismini yakınında bulunan köyden alıyor ayrıca bu tepe üzerinde Moskova Devlet Üniversitesi ve Trinity Kilisesi bulunuyor. Manzara seyretmek ve fotoğraf çekmek için en doğru adreslerden birisi.

31. Lujniki Stadyumu (Luzhniki Stadium): Serçe Tepeleri'nin hemen karşısında yer alan, Moskova'nın en büyük yapısı olan ve başlangıçta 100.000'in üzerinde bir kapasiteye sahip olan stadyum, 1980 Moskova Olimpiyatları'nın merkezi olmuş. FC Spartak ve HFC Haarlem takımları arasında oynanan karşılaşmada son dakikalarda atılan gol sonrası taraftarlar arasında çıkan arbede sonrası 66 kişi hayatını kaybetmiş ve bu durum stadyum için oldukça kötü bir imaja neden olmuş. 1990'lar boyunca kapsamlı bir şekilde yenilenmiş olan bu dönemde, Lenin Stadı adını şimdiki adı olan Luzhniki Stadyumu adını almış. 180 hektarlık bir arazi üzerine kurulmuş olan Lujniki kompleksinde; futbol sahaları, koşu pistleri, spor salonları, artistik patinaj pistleri, uzun atlama ve sıırıyla atlama pistleri, gülle atma pisti gibi 140 farklı spor tesisi bulunuyor. Ulaşım için metronun Luzhniki durağında inmeniz yeterli olacaktır.

32. Moskova Hayvanat Bahçesi (The Moscow Zoo): Şehir merkezine uzak bir konumda yer alan Moskova Hayvanat Bahçesi, Rusya'nın en büyük hayvanat bahçesi olma unvanına sahip. 1864 yılında bir kamu topluluğu tarafından kurulan hayvanat bahçesi içerisinde egzotik hayvanlar da dahil olmak üzere 550 farklı türe ait, içlerinde nesli tükenmekte olanlar ile birlikte 6500'den fazla hayvan yaşıyor. En önemli misafirlerinden birisi; Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Rusya ve Moğolistan'da

yaşayan göçücü bir çift toynaklı memeli olan Sayga Antilobu. Dünya üzerinde bu hayvanın yaşadığı tek hayvanat bahçesi burası çünkü kaçak avcılık nedeniyle nesli tükenmek üzere. Buraya Barikadnaya ve Krasnopresnenskaya metro duraklarında inerek ulaşabilirsiniz. Bilet ücreti 450 RUB.

33. Moskova Planetarium (The Moscow Planetarium): Hayvanat bahçesinin hemen yanında göreceğiniz bu ilginç müze; hem çocuklar hem de yetişkinlere hitap eden, birçok farklı dilde uzay, uzay araçları, gezegenler, yıldızlar, yer çekimi, teleskoplar ve diğer bilimsel çalışmalar ile alakalı detaylı bilgiler veriyor. Uzay araştırmalarında kullanılan her türlü kozmik materyal ve teknolojik aletleri bir arada göreceğiniz oldukça öğretici bir müze. Moskova Planetarium'unda kara delikler, kozmik çarpışmalar, Satürn'ün halkaları ve güneş sistemi ile alakalı birçok veriye kolayca ulaşabilirsiniz. Müzeye giriş ücreti 500 RUB ancak 4D teknolojisine sahip sinemasında gezegenleri seyretmek isterseniz ekstra 450 RUB ve hem deney yapabileceğiniz hem de doğa kanunlarına tanık olabileceği Lunarium bölümüne girmek isterseniz 450 RUB ekstra ücret ödemeniz gerekiyor. Buraya ulaşım için Barikadnaya ve Krasnopresnenskaya metro istasyonlarını kullanabilirsiniz.

34. Perlov Çay Evi (Perlov Tea House): Kızıl Meydan'a yaklaşık 5 kilometre uzaklıkta yer alan Perlov Çay Evi, 1890 ve 1893 yılları arasında kurulmuş ve 1896 geleneksel bir Çin binası gibi görünmesi için restore edilmiş. Bina, kurucusu tüccar Sergey Perlov'un adını almış. Devrimden sonra kamulaştırılmış ve 1990'larda binanın elden geçirilmesi için bir karar alınana kadar bakıma muhtaç duruma düşmüş. 2012 yılında yenileme çalışmaları tamamlanmış ve tekrar hizmete açılmış. Günümüzde dünyanın dört bir tarafından getirilen yüzlerce çeşit çay ve kahvenin satıldığı, muhteşem kokular yayılan bir çay evi olarak yaşamına devam ediyor. Damak tadınıza uygun bir çay arıyorsanız, kutuların kapaklarını açıp koklayabilir ve gram olarak satın alabilirsiniz. Kalitesine göre çayların 100 gram fiyatı 150-200 Ruble arasında değişiyor. Ulaşım için Chistye Prudy metro istasyonunda inmeniz yeterli.

35. Ostankino Tv Kulesi (Ostankino Tv Tower): Moskova şehir merkezinin epeyce dışında kalan ancak kesinlikle ziyaretçilerini boş göndermeyen tv kulesi; 1967 yılında Nikolai Nikitin adlı mimar tarafından tasarlanan, 540 metre yüksekliğe sahip bir radyo-televizyon kulesi. Avrupa'nın en yüksek ve dünyanın da en yüksek dördüncü binası olma unvanına sahip. Ekim Devrimi'nin 15. yıl dönümü için yapılan kulenin 337. metresinde yer alan gözlem noktasında nefis bir panoramik şehir ve doğa manzarası seyretme imkanı bulabilirsiniz. Gözlem katında; aşağıyı görebileceğiniz heyecan verici bir cam zemin, teleskoplar ayrıca hem gündüz hem de geceleri manzaranın nasıl görüldüğüne şahit olabileceğiniz interaktif modüller bulunuyor. Sadece yaz aylarında hizmete sunulan açık hava gözlem güvertesinden manzaraya eşlik edebilir, dilerseniz de 'Yedinci Gök' adı verilen ve kendi etrafında 360 derece dönebilen restoranında, manzara eşliğinde leziz bir akşam yemeği yiyebilirsiniz. Gözlem noktasına çıkmak için almanız gereken biletin ücreti 1000 RUB. Kulede halen çalışmalar devam ediyor çünkü amaç 562 metre yüksekliğe ulaşmak ve böylece dünyanın en yüksek kulesi olmakmış.

36. Moskova Metrosu (Moscow Metro): Stalin tarafından 1935 yılında hizmete açılan, açıldığı dönem 11 kilometre uzunluk ve 13 duraktan oluşan Moskova Metrosu dünyanın en eski, en büyük ve en sanatsal metro hattı. Her biri birbirinden güzel, adeta bir sanat galerisi atmosferine sahip muhteşem metro durakları, Moskova'yı ziyarete gelen her turistin gezilecek yerler listesinde mutlaka yer alıyor, alması gerekiyor. Dünyanın en eski ve aynı zamanda en çok yolcu taşıyan metro hattı olarak biliniyor, günümüzde uzunluğu 379 kilometre olan metro hattı ile Moskova'nın her yerine sadece metro kullanarak kolayca ulaşım sağlayabilirsiniz. Google'dan Moskova haritasını açtığınız zaman şehri bir örümcek ağı gibi saran 11 farklı metro hattına ait 180 metro durağını gördüğünüzde ne demek istediğimi daha iyi anlayabilirsiniz. Her istasyonda diğerlerinden farklı bir dekorasyon ve farklı bir sanatsal çizgi var, bu yüzden ünlü durakların hepsini görmeyi tavsiye ederim. Sovyetler Birliği Dönemi'nin en ünlü mimarları ve sanatçıları tarafından tasarlanan bu metro durakları; heykeller, mozaikler, oymalar, kabartmalar, duvar resimleri ve dev avizeleriyle bir müze gezisi hissi yaşıyor. Duraklar o kadar sanatsal ki; **Krasnye Vorota**, **Sokolniki** ve **Mayakovskaya** istasyonları birçok kez

uluslararası sergilerde ödüle layık görülmüşler. Tabi Moskova metrosu sanatsal anlamda sadece bu duraklardan ibaret değil; 1953 yılında sığınak olarak da kullanılması amacıyla yaklaşık 41 metre derinliğe inşa edilen ve rivayete göre atom bombasına dahi dayanıklı olan **Arbatskaya**, Sovyet şair Mayakovsky'nin eserlerinden ilham alınarak tasarlanan, kemerli sütunlar ve göz alıcı tavan detaylarına sahip ayrıca Stalin'in halka seslendiği metro durağı olarak da bilinen **Mayakovskaya**, tavanı 300'den fazla lamba ile kaplanan ve duvarlarında yer alan kabartmalar ile adeta arkeoloji müzesinde geziyor hissi yaşatan **Elektrozavodskaya**, Bolşoy Tiyatrosu'na ulaşmak için kullanacağınız, tavanında ve duvarlarında dönemin SSCB ülkelerinin ünlü dansçıların kabartmaları yer alan ve iç duvarları yıkılan Christ the Saviour Katedrali'nin mermerleriyle yapılan **Teatralnaya**, Ukrayna'da yapılan yarışmanın kazananları tarafından tasarlanan, avizeleri, altın varaklı sütun alınlıkları ve çerçeveli duvar resimleri ile Art Nouveau tarza sahip **Kievskaya**, 1935 yılında inşa edilen ve limon sarısı duvarları ile göz kamaştıran **Komsomolskaya**, yolcuları Özgürlük Ateşi heykeli ile karşılayan **Shosse Entuziastov** ve son olarak proleterya sınıfına işçileri, askerleri, çiftçileri, sporcuları, avcılar, demircileri, kadınları, çocukları vs. temsil eden onlarca heykel ile bezenmiş her sütunun altında göreceğiniz muhteşem bir durak olan **Ploshchad Revolyutsii** isimli durağı mutlaka görülmesi gereken duraklar. Moskova metrosuna ait durakların büyük çoğunluğunu savaş sırasında sığınak olarak kullanılacak şekilde inşa edilmiş ve hatta kullanılmış da. Bir rivayete göre şehrin altında sadece hükümet yetkilileri tarafından kullanılan ve herhangi bir tehdit durumunda devlet başkanının gizli sığınağa götürüldüğü ikinci bir metro hattı daha varmış. Moskova metrosunda eğer yanlış istikamete gittiğinizi düşünürseniz, anonslara kulak kesilmeniz yeterli zira istasyon isimlerini şehir merkezine doğru bir erkek, şehir merkezinden uzaklaştıkça ise bir kadın sesi anons ediyor.

37. Stalin'in Gökdelenleri (7 Kız Kardeş – Seven Sisters): Moskova'nın adeta şehir muhafızları gibi duran, yükseklikleri 26-32 kat arasında değişen bu 7 bina, Stalin'in emri ile Moskova'yı tek tip mimari stile sahip bir şekilde dizayn etmek maksadı ile 1947-1953 yılları arasında, Stalinist mimari tarzına sahip, Rus Barok ve Gotik tarzlarının ayrıntılı bir kombinasyonunu olarak inşa edilmiş. Yedi kız kardeş olarak da isimlendirilen bu binalar; Moskova Devlet Üniversitesi, Dışişleri Bakanlığı, Leningrad Oteli, Ukrayna Oteli, Kotelnicheskaya Kıyı Binası, Kızıl Geçit Binası, Kudrinskaya Meydanı Binası. En çok bilineni ise Lenin Dağları üzerine kurulmuş olan 238 m. yüksekliğindeki Moskova Devlet Üniversitesi. Tepesinde Sovyet yıldızı bulunan kız kardeşlerden sadece Ukrayna ve Leningrad otellerine ziyaret mümkün.

38. Kolomenskoye Park: Moskova şehir merkezine 15 kilometre uzaklıkta yer alan bu kültür parkı, Moskova Nehri'nin yüksek bir kıyısı üzerine kurulan, 16. ve 17. yüzyıllarda Rus düklerinin ve çarlarının eski banliyö konutu, malikanesi ve çiftliği olarak bilinen dev bir yeşil alan. Aynı zamanda Moskova'nın ilk insan yerleşim yerlerinden birisi olarak kabul ediliyor. Şehir merkezini gezmişseniz ve halen vaktiniz varsa, hem Moskova'nın karmaşasından uzaklaşmak hem de doğayla baş başa kalmak için; UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınan 1532 yılında beyaz mermer kullanılarak inşa edilen İsa'nın Göğe Yükseliş Kilisesi, Çar Alexei Mihayloviç'in Ahşap Sarayı, Aziz George Çan Kulesi ve Diyakov Şehir Harabeleri olmak üzere birçok değerli binanın bulunduğu bu açık hava müzesini ziyaret edebilirsiniz.

39. Izmailovo Bölgesi ve Bit Pazarı (Izmaylovo District & Izmaylovo Flea Market - Izmaylovo Kremlin): Moskova şehir merkezine yaklaşık 15 kilometre uzaklıkta yer alan Izmaylovo Bölgesi; merkezden uzak olmasına rağmen Moskova'nın en fazla ziyaretçi çeken noktalarından birisi. Korkunç İvan döneminden bu yana Romanov soylu ailesinin atalarının toprakları ve Moskova'nın tarihi bir parçası olan Izmailovo Bölgesi'nin tarihi 1389 yılına kadar uzanıyor. 1654 yılında Çar Alexis, doğanın kalbinde yer alan bu bölgeye etrafı sularla çevrili yapay bir ada inşa etmiş ve bir malikane yaptırmış. Devam eden yıllarda ise ülkenin en ünlü mimarları tarafından bu malikane genişletilerek bir saraya dönüştürülmüş. Büyük Petro burada büyümüş ve büyük dedesi Nikita Romanov'un deposunda

keşfettiği küçük bir tekneyle adanın etrafında gezinti yapıyormuş. Bu tekne günümüzde St. Petersburg'da yer alan Merkez Deniz Müzesi içerisinde sergileniyor. Petro zamanında Izmaylovo'da 121 çiftlik evi bulunuyormuş ve nüfusu 753 kişiden oluşuyormuş. Ekim devriminde bu evlerin tamamına el konulmuş ve işçilere verilmiş. Rengarenk süslemelerden ve ahşap mimariden oluşan Eski Muskovit Rusyası mimari tarzında inşa edilen, Izmailovo Kremlinini olarak adlandırılan ve değerli bir kültür mirası olan saray, günümüzde bir açık hava müzesi, eğlence merkezi, düğün salonu ve restoran olarak hizmet veriyor. Izmaylovo Kremlinini'nin hemen yanında, insanların çeşitli Rus el sanatları ve hediyelik eşyalarını sattığı büyük bir açık bit pazarı var. Orta Asya'dan da ürünler sunulan, Rusya'nın farklı bölgelerinden yemeklerin yanı sıra Sovyetler Birliği'nin diğer eski ülkelerine ait ürünlerin de satıldığı bu pazardan; matruşka, Rus şalı, kalpak, ahşap oyma ürünler, ikinci el eşyalar, sepetler, bakır eşyalar vs. alabilirsiniz. Izmailova Market'e metro ile gitmek için haritada koyu mavi ya da morla gösterilen Arbatsko-Pokrovskaya hattını kullanarak pazarla aynı ismi taşıyan durakta inebilir veya Partizanskaya durağında inerek de ulaşabilirsiniz.

Moskova Şehrinde Katılabileceğiniz Aktiviteler;

1. Hop-on Hop-off ile Şehir Turu: Şehri keşfetmenin en eğlenceli ve en zahmetsiz yöntemlerinden birisi, üstü açık otobüsler ile yapılan turlar. Tabi bu tur sadece yüzeysel bir gezi sunuyor. Dilerseniz online olarak dilerseniz de otobüs kaptanlarından biletinizi alıyorsunuz ve otobüse biniyorsunuz, kulaklığınızı takıp arkanıza yaslanıyorsunuz. Otobüs; Mokhovaya Caddesi'ndeki Alexander Bahçesi, Kızıl Meydan, Okhotny Ryad Büyük Moskvoetsky Köprüsü, Arbatskaya Meydanı, Estrada Tiyatrosu, Büyük Taş Köprü ve Lubyanka Meydanı gibi toplamda 26 farklı yerde duruyor ve duraklarından herhangi birisinde inip daha sonra arkadan gelen başka bir Hop-on Hop-off otobüsüne binip tura devam edebiliyorsunuz. Tabi hiç inmeden de şehir turu yapabilirsiniz. Aslında inmenize gerek yok çünkü gezilecek yerlerin hepsi birbirine yakın, yani bir duraktan binseniz gezilecek diğer yere gitmek için birkaç dakika sonra tekrar ineceksiniz. Bunun yerine şehre gelir gelmez bu otobüslere binin ve hiç inmeden şehir turu yapın ki gezilecek yerlerin birbirlerine olan mesafelerini ve konumlarını öğrenin. Hem de konforlu bir şekilde panoromik şehir turu yapmış olursunuz. Biletler 48 saat ve 72 saat geçerli olmak üzere iki farklı kategoride satılıyor, fiyatı ise 1300-1800 Ruble civarında. Paket içeriğinde 1 saatlik tekne turu da yer alıyor ancak tekne turları Mayıs ayından itibaren yapılıyor.

2. Tekne ile Nehir Turu: Eğer üstü açık otobüsler ile yapacağınız gezi için alacağınız paketin içerisinde tekne turu yoksa, ekstra olarak bilet alıp tekne ile Moskova Nehri'nde gezinti yapabilirsiniz. Tekne turu Moskova'nın en popüler aktivitelerinden birisi çünkü Moskova Nehri kıyısında onlarca farklı turistik nokta yer alıyor. Rus mimarisine sahip muhteşem binaları ve köprüleri tekne gezisi ile seyretmek ve fotoğraflamak, yapıların içerisini gezmek kadar güzel, eğlenceli ve heyecan verici. Dilerseniz çıtayı biraz daha yükseğe taşıyıp, leziz bir akşam yemeği eşliğinde de tekne gezisi yapabilir ve şehir ışıkları altında poz veren mimari eserleri fotoğraflayabilirsiniz. Tekne turlarının; yemekli, yemeksiz, uzun, kısa, gündüz ve gece olmak üzere sunduğu birçok farklı alternatifi değerlendirebilir ve size uygun olan birisini seçebilirsiniz. Yemekli turlar 2 ila 2.5 saat arası sürüyor ve ücreti de kişi başı 2500 Ruble'den başlıyor. Eğer gündüz vakti, yemeksiz, standart bir tekne turuna katılmak isterseniz onun fiyatı da 900 Ruble'den başlıyor. Tekne turları; Capital River Boat Tour Company, Mosflot,

Flotilla Radisson ve River Palace firmaları tarafından düzenleniyor. Tekneler; Kievskaya metro durağı yakınında, Gorky Park kıyısında, Bagration Köprüsü altında, Kitay-Gorod metro durağı yakınında, Novospassky Köprüsü yakınında ve Troitse-Lykovo pier yakınında göreceğiniz iskelelerden hareket ediyor. Tekneler yazın günde 3-6 defa; 11:00, 13:15, 15:30, 17:45, 20:00 ve 22:10 saatlerinde hareket ediyor, yazın güneş saat 21.00, 22.00 civarında batıyor, yani saat 20:00'de düzenlenen tura katılırsanız manzarayı hem gün ışığında hem de şehir ışıkları altında görme şansınız oluyor. Tekne turları ile alakalı detaylı bilgi sahibi olmak ve bilet almak için; <https://rivertickets.ru/en.html> , <https://russiable.com/boat-cruise-tour-moscow/> ve <https://www.russiaeguide.com/moskva-river-cruise.html> adreslerini ziyaret edebilirsiniz.

3. Moskova Tank Turu (Askeri Tur): Her ne kadar Türk turistler tarafından tercih edilen bir tur programı olmasa da özellikle Avrupalı ve Amerika turistlerin oldukça fazla ilgi gösterdiği bir aktivite. Tur firması sizi otelinizden alıyor ve şehir merkezinde yaklaşık 2 saat uzaklıkta yer alan askeri bölgeye götürüyor, burada herkese askeri üniforma ve kompozit başlık dağıtıyor, güvenlik brifinginin ardından tur başlıyor. İlk önce bir rus tankına biniyor ve sırayla kullanıyorsunuz, satın aldığınız pakete göre tank atışı yapıyorsunuz, tanktan inip küçük kalibreli ve büyük kalibreli makineli tüfekler ile atış yapıp fotoğraf çekiniyorsunuz, silah müzesini geziyor ve tekrar otelinize transfer ediliyorsunuz. Bu turun ücreti 10.000 Ruble'den başlıyor ve ekstraya girin tank atışlarının ücreti paketine göre 10.000-20.000 Ruble arasında değişiyor. Detayları öğrenmek ve bilet almak için <https://www.russiaeguide.com/tank-driving-and-shooting.html> adresini ziyaret edebilirsiniz.

Moskova Hakkında Faydalı Bilgiler;

1- Öncelikle Rusya'nın Türk vatandaşlarından vize istediğini bilmeniz gerekiyor. Rusya vizesi tamamen formaliteden ibaret. Herhangi bir vize aracılık acentasına gidiyorsunuz, pasaportunuzu ve bir adet fotoğrafınızı veriyorsunuz, vize ücretinizi ödüyorsunuz ve vizeniz 5 gün içerisinde çıkıyor. Fiyatlar biraz pahalı; tek girişli vize konsolosluk harcı 80 Dolar, çift girişli vize bedeli 128 Dolar ve multi adı verilen çok girişli vize harç ücreti ise 240 Dolar. Eğer acenta ile değil de bizzat başvuru yapmak isterseniz işiniz biraz daha zorlaşıyor zira hem istenilen bütün evrakları tek tek halletmeniz hem de Rusya ülkesinde faaliyet gösteren ve bakanlık sistemlerine kayıtlı voucher belgesi ayarlamak zorundasınız. Yani bir nevi gitmeden önce Rusya'dan kabul belgesi almanız ayarlamamız gerekiyor. Netice itibarıyla sizi yoracak, yıpratcak şeyler. Acentaya ödeyeceğiniz küçük bir komisyon ile bu yükten kurtulabiliyorsunuz. Eğer yeşil pasaport veya gri pasaport sahibi iseniz 90 gün boyunca vizeden muafsiniz.

2- Uçakta dağıtılacak olan immigration formunu doldurmayı unutmayın, bir örneği pasaport polisinde bir örneği sizde kalacak ve ülkeden çıkarken teslim edeceksiniz. Yani iyi sahip çıkın. Eğer uçakta form dağıtmazlarsa sigorta yaptıracağınız alanda da doldurabilirsiniz. Form üzerinde isim-soy isim, pasaport numarası, doğum tarihi, ülkeye giriş/çıkış tarihi vb. gibi sorular var.

3- Rusya'da 7 günden fazla kalacaksanız, gittiğiniz otelin veya hostelin resepsiyonistine bunu söylüyorsunuz ve sizin yerinize muntika karakoluna registratsia yani 'bu şahıs bizim otelimizde kalıyor' diye kayıt yaptırıyor ve oradan aldığı onay neticesinde immigration formunuza kaşe basıyor. Çıkışta bu belgeyi pasaport polisine veriyorsunuz. Yalnız şöyle bir ayrıntı var; her otel bu kaşeyi basma yetkisine sahip değil, eğer otel biz yapamayız derse polis merkezine gidip kendiniz yaptıracaksınız. Eğer otel haricinde, kiralık daire veya airbnb gibi bir yerde konaklama yapacaksanız yine bu kaydı en yakın polis merkezine giderek bizzat yaptırmanız gerekiyor. Rusya'da 7 günden daha az kalacaksanız böyle bir işlem yapmanız gerekmiyor.

4- Moskova'da çok fazla zaman geçirecekseniz, toplu taşıma kullanacaksanız ya da tüm müzelere girmek istiyorsanız şehir kartı alabilirsiniz. **Moscow Pass Card** denilen bu şehir kartı ile; müzelere ve galerilere ücretsiz girebilir, yürüyüş turlarına ücretsiz olarak katılabilir, anlaşmalı olan oteller, pansiyonlar ve dairelerde indirimli olarak konaklayabilir, restoran ve kafelerde indirim alabilir, anlaşmalı ticari taksilerden, rent a car ofislerinden ve bisiklet kiralama ofislerinden indirim sağlayabilir ayrıca anlaşmalı gece kulüplerinden de indirim kazanabilirsiniz. Kartların kullanım süresine göre fiyatları şöyle; 1 gün geçerli kart 48 Euro, 2 gün geçerli kart 72 Euro, 3 gün geçerli kart 88 Euro ve 5 gün geçerli kart ise 128 Euro. Havaalanında bulunan ofisten, turizm ofislerinden veya <https://russiacitypass.com/en/buy> adresinden online olarak satın alabilirsiniz.

5. Rusya'ya vize ile seyahat ediliyor ama pasaport polisi yine de dönüş biletinizi, konaklama rezervasyonunuzu ve yeteri kadar paranızın olup olmadığını görmek istiyor. Dönüş biletinizi ve rezervasyon çıktısını mutlaka yanınızda bulundurun. Rus polisi özellikle Türk vatandaşlarına karşı bazen çok agresif davranabiliyor, sordukları sorulara cevap verirken sakinliğinizi koruyun. Vize alıp gitmişsiniz, her türlü o giriş kaşesini basacak ama basmadan önce biraz canınızı sıkmak isteyebilir.

6- Dünyanın her yerinde geçerli olan pazarlık yapma kuralı burada da geçerli. Seyyar satıcı veya mağaza fark etmez, her türlü alışverişlerinizde mutlaka pazarlık yapın. Özellikle giyim kuşam veya hediyelik eşya alışverişi yapılan yerlerde satıcıların söyledikleri fiyatlar neredeyse ederinin iki katı oluyor. Ürünün etiketine bakın ve yazan fiyatın altında bir teklifte bulunun.

7- Kızıl Meydan ve çevresi için toplu taşıma kullanmanıza gerek yok ama illa kullanmak isterseniz; trene binmeden önce tek kullanımlık bilet veya depozitosu 50 Ruble olan Troika card denilen metro kartını satın almanız gerekiyor. Troika card, içine para yüklenerek kullanılıyor. Hem otomatlardan hem de KACCA denilen gişelerden kartınıza para yüklemesi yapabilirsiniz.

8- Kış aylarında gerçekten soğuk oluyor ama her sokak bir kafeye, müzeye veya restorana gireceğiniz için soğuğu çok fazla hissedeceğinizi düşünmüyorum. Siz yine de her ihtimale karşı hazırlıklı gidin. Yaz aylarında da bir o kadar sıcak oluyor, yani en ideal dönem kesinlikle bahar ayları. Eğer Noel zamanı giderseniz şehirden alacağınız keyfi üçle çarpabilirsiniz çünkü Noel döneminde şehrin her köşesine Noel pazarları kuruluyor, bütün sokaklar ışıklandırılıyor, her gün birbirinden farklı etkinlikler düzenleniyor.

9- Moskova, dünyanın en pahalı şehirlerinden birisi. Avrupa şehirleri ayarında, yani konaklama, yeme-içme, müzeler, ulaşım, alışveriş vs. her şey pahalı. Eğer düşük bütçeli bir seyahat planlıyorsanız, mümkün olduğunca gereksiz harcamalardan kaçınm derim.

10- Paranızı banka şubelerinde veya döviz bürolarında çevirebilirsiniz. Döviz bürolarının konumlarını navigasyon uygulamalarında görebilirsiniz. Kurlar birbirinden çok farklı değil o yüzden havaalanı ve tren garı haricinde herhangi bir banka şubesinde veya döviz bürosunda halledebilirsiniz. Tabi uçaktan indiğinizde şehre ulaşabilmek için bir miktar Rus Rublesi'ne ihtiyacınız olacak, eğer akşam inerseniz ve döviz bürosu kapalı olursa atmlerden para çekebilirsiniz.

11- Bilet alacağınız yerlerde öğrenci indirimi istemeyi unutmayın. Isic kartınız yanınızda olsun yoksa Türkiye öğrenci kimliğinizi kullanın. Biletler pahalı, bu yüzden seyahatinizin ekonomik hale gelmesini istiyorsanız her türlü fırsatı değerlendirmek zorundasınız.

12- Suyu musluktan içmeyin derim çünkü suyun kontamine olma ihtimali yüksek. Ya dışarıda gördüğünüz çeşmelere doldurun ya da şişe su satın alın.

13- Çantanızı bırakmak isterseniz; garda ve terminalde bulunan kilitli dolaplara bırakabilirsiniz. Aynı şekilde konaklama yapacağınız yerin emanet dolaplarını da kullanabilirsiniz.

14- Müzelerde, kafelerde ve restoranlarda wi-fi var, internet ile alakalı bir problem yaşayacağınızı düşünmüyorum. Turistler için satılan sim kartlardan almak isterseniz; MTS, MegaFon ve Beeline firmalarında ait pre-paid kartlar havaalanı, otobüs terminali ve tren garı içerisinde yer alan ofislerde ayrıca Nevski Bulvarı üzerinde yer alan mağazalarda satılıyor. İnternet paketleri 5-15 GB arası ve fiyatlar da internet paketine göre 500-1000 Ruble arası değişiyor.

15- Moskova'da dışarıda sabahlayabilir miyiz diye sorarsanız; risk almaya değmez derim. Mutlaka bütçenize uygun bir hostel bulursunuz. Kış aylarında giderseniz zaten böyle bir ihtimaliniz yok çünkü donar ölürsünüz. 24 saat açık yer bulmak çok zor, bu yüzden gitmeden önce kalacak yerinizi mutlaka ayarlayın.

16- Burası Rusya'nın en fazla turist çeken şehri olduğu için İngilizce bilen insan sayısı diğer Rus şehirlerine kıyasla çok çok fazla diyebilirim ancak yine de her karşılaştığınız insanla İngilizce konuşabileceğinizi düşünmeyin. Turistik yerlerde çalışanların tamamı iyi derecede İngilizce biliyor ki zaten sizin için bu kadarı yeterli olacaktır. Çok zorda kalırsanız Türkçe konuşun, şehirdeki Azeriler, Özbekler, Tacikler, Ahıska Türkleri, Gürcüler ve Ermenilerin bir bölümü gayet iyi Türkçe konuşuyor.

17- Eğer prepaid sim card satın almayacaksınız, çevrimdışı navigasyon uygulamaları ile aradığınız her yeri kolayca bulabilirsiniz. Tabelaların büyük çoğunluğu Latin Alfabesi ile yazılmış, bu yüzden herhangi bir zorluk yaşamayacaksınız. Benim favori çevrimdışı navigasyon uygulamam olan Citymaps2go Moskova'da müthiş çalışıyor. Bu uygulama ile bulamayacağınız yer yok, tek yapmanız gereken Moskova'ya gitmeden önce uygulama içerisinde şehrin haritasını indirmek.

18. Rusya'da sokağa çıkarken pasaportunuzu yanınıza almayı unutmayın, turistler pasaportlarını yanlarında taşımak zorundalar. Eğer pasaportsuz yakalanırsanız ya rüşvet vermek zorunda kalırsınız ya da polis merkezine götürülürsünüz. Yani her halükarda rüşvet vermek zorunda kalabilirsiniz.

19. Özellikle Moskova'da yankesicilik çok fazla, metroda ve turistik yerlerde çantanıza, cüzdanınıza iyi sahip çıkın. Yankesicilik kadar olmasa da kapkaç Moskova'da yaygın olan bir başka hırsızlık türü. Gece karanlığında yürümek zorunda kalırsanız, çantanızı önünüze takın.

20. Ruslar genel olarak gergin ve agresif insanlar. Hele Moskova'dakiler çok daha fazla. Kafede, restoranda, müzede, toplu taşıma aracında, kısaca birçok yerde çalışanların kaşları çatık, yüzler somurtkan. Özellikle hizmet sektöründe karşılaşacağınız muamele kesinlikle beklentinizin altında olacaktır, buna hazır olun. Siz her halükarda sakinliğinizi koruyun, fevri davranışlardan kaçının çünkü karakolluk olursanız, kaybeden taraf olursunuz.

*Kaç gün kalınmalıdır diye sorarsanız; her yerini göreyim diyenler için 5 gün, önemli yerleri göreyim diyenler için 4 gün yeterli olacaktır.